

DALS-EDS
KOMMUN

DALS-EDS KOMMUN

ÅRSREDOVISNING 2009

INNEHÅLL

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

- 5 Kommunens utveckling
- 9 Ekonomisk översikt
- 13 Personal- och hälsobokslut
- 19 Jämförelser mellan kommuner
- 22 Framtidsanalys och omvärldsbeskrivning
- 24 Kommunens övergripande mål
- 28 Sammanfattning

RÄKENSKAPER

- 29 Driftredovisning
- 29 Investeringsredovisning
- 30 Resultaträkning
- 31 Kassaflödesanalys
- 32 Balansräkning
- 33 Noter
- 38 Vatten- och avloppsverksamhet
- 40 Redovisningsmodell

NÄMNDERNA

- 41 Kommunfullmäktige
- 41 Valnämnd
- 43 Kommunstyrelsen
- 50 Fokusnämnden
- 59 Plan- och byggnadsnämnden
- 63 Servicenämnden
- 67 Socialnämnden
- 74 Dals-Eds kommuns organisation
- 75 Fem år i sammandrag
- 76 Revisionsberättelse

KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE

Så har det återigen blivit dags för mig att reflektera över det år som gått. Ett år går så oerhört fort. Ena stunden beslutar vi om 2010 års budget, strax därefter sammanfattar vi 2009 års verksamhet och ögonblicket därpå ger vi oss i kast med 2011 års planering. Det kan väl närmast beskrivas som ett kretslopp där planerings- och uppföljningsprocesser går i varandra.

Det var med viss bävan vi gick in i 2009. Världen präglades av finansiell kris och djup lågkonjunktur. Enligt många ekonomiska bedömare har vi inte befunnit oss i ett sådant läge sedan 1930-talet. Stigande arbetslöshet, svagare skatteutveckling och ökade kostnader för försörjningsstöd var några av tecknen för oss i Dals-Ed.

Trots det vill jag påstå att vi klarade oss förhållandevis bra och vi kunde med gemensamma krafter leverera ett mycket positivt bokslut för Dals-Eds kommun. Resultatet på 6,5 miljoner gör att vi kan se positivt på framtiden. Vad är då förklaringen till detta fina resultat? Jag menar att förklaringen är försiktighet, ordning och reda samt att alla i organisationen tog ett stort ansvar för vår ekonomi. Ett stort tack till alla berörda!

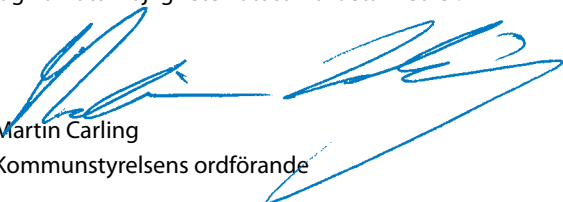
När det gäller näringslivet har ledningen och de anställda på Fehrer utstått de största prövningarna, men de har också visat prov på det största tålamodet. Många fick sluta sin anställning och en period var det högst osäkert om verksamheten kunde fortleva. Desto roligare var det då när jag den 1 december fick äran att inviga det nya företaget Purtech som hade tagit över anläggningen och produktionen. Nu håller vi tummarna för att volymerna i bilindustrin ska växa och att företaget kan återanställa en stor del av den tidigare personalen.

Ja, invigningar var faktiskt något av ett tema detta år! Företaget Ecus invigde på våren sina fina kontorslokaler och följde upp det med nyanställningar i slutet på året.

Kommunen investerade också, och framförallt två satsningar tycker jag är guld värda. Ungdomarna fick äntligen sin ungdomsgård; i den gamla bowlingen har de fått ändamålsenliga lokaler med stor utvecklingspotential. Vår andra stora invigning var när jag klippte bandet för Utsiktens utbyggnad. Den innebär större möjligheter för skolan att utvecklas och tryggar de arbetstillfällena som har skapats där.

I Dals-Ed har vi fog för vårt påstående att välfärden har hög kvalitet. Målet är att den ska utvecklas. En av grunderna för att välfärden ska kunna utvecklas är vårt näringsliv. Utan den tillväxt som näringslivet skapar skulle vi inte ha något att bygga välfärd av. Jag vill därför passa på att tacka vårt lokala näringsliv för den insats man gör för sitt samhälle. Vi har i Dals-Ed ett mycket gott samarbetsklimat mellan kommunen och näringslivet och det ska vi slå vakt om.

Till sist vill jag också tacka anställda och förtroendevalda för ett mycket gott utfört arbete 2009. Jag är stolt och glad över att jag har fått möjligheten att samarbeta med er.

Martin Carling
Kommunstyrelsens ordförande

KOMMUNENS UTVECKLING

Folkmängd Dals-Ed 31 december

Ålder	2007	2008	2009
0–4	260	238	233
5–9	231	242	242
10–14	283	258	242
15–19	368	350	317
20–24	250	268	284
25–44	1 094	1 083	1 045
45–64	1 346	1 323	1 308
65–	1 003	1 026	1 058
Summa	4 835	4 788	4 729

Kön	2007	2008	2009
Män	2 477	2 452	2 426
Kvinnor	2 358	2 336	2 303
Summa	4 835	4 788	4 729

Församling	2007	2008	2009
Håbol	259	245	235
Nössemark	218	210	207
Dals-Ed	3 540	3 543	3 509
Töftedal	224	210	205
Gesäter	133	129	124
Rölönda	461	451	449
Summa	4 835	4 788	4 729

BEFOLKNING

Kommunens befolkning minskade. Befolkningsminskningen är som regel störst under hösten, då många ungdomar flyttar för högskolestudier. Antalet Dals-Edsbor minskade med 59 personer till 4 729 invånare. Under året flyttade 233 personer in till kommunen och 263 flyttade ut. Det innebär att kommunen hade ett flyttningsunderskott på 30 personer.

Under 2009 föddes 44 barn. Antalet avlidna invånare uppgick till 65. Födelseunderskottet blev 21 personer.

ÅLDERSSTRUKTUR

Av Dals-Eds befolkning återfinns 19 procent i åldrarna 0–17 år; motsvarande siffra för riket är 21 procent. I åldrarna 18–64 finns drygt 59 procent av Dals-Edsborna, medan 61 procent av rikets invånare tillhör gruppen.

Över 22 procent av kommunens invånare är 65 år eller äldre jämfört med drygt 18 procent för riket.

Jämfört med riksgenomsnittet har Dals-Eds kommun fler äldre, men också färre i yrkesverksam ålder. Medelåldern i Dals-Ed var vid årets slut drygt 44 år medan den i riket var 43 år.

I Dals-Ed utgör kvinnorna 49 procent och männen 51 procent av befolkningen. I riket var fördelningen något jämnare.

NÄRINGS LIV

Finanskrisen slog mycket hårt mot näringslivet och förde med sig flera konkurser. Ett exempel är Fehrer AB, som var underleverantör till fordonsindustrin. Företaget hade över 200 anställda. Efter konkursen togs verksamheten över av Purtech AB som sysselsätter ca 40 personer. Fordonsindustrin finns således fortfarande kvar i kommunen.

Artinova Print AB rekonstruerades och lever vidare under namnet Deflexo AB. Utvecklingen för callcenterföretaget Sykes var mycket gynnsam 2008 och företaget ökade sin personal med 150 personer. Sykes hade i februari 2010

286 anställda. Ett tiotal andra företag, som Bozela AB, El Supply, Ecus, Swedal med flera, gick bra trots lågkonjunkturen.

Handeln utvecklades bra under året. Handelsindex låg runt 120 procent vilket är högt för Dalsland.

Kommunen hävdade sig fortsatt bra i Svenskt Näringslivs ranking av det lokala företagsklimatet och hamnade på 86:e plats i Sverige. Med hänsyn till kommunernas förutsättningar var Dals-Ed tionde bästa kommun i landet enligt Forum för småföretagen.

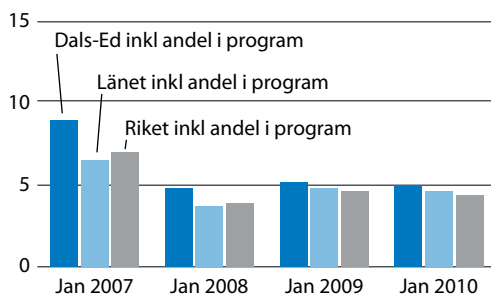
Den svenska besöksnäringen i Sverige omsätter över 250 miljarder kronor årligen. I Dals-Ed är omsättningen över 240 miljoner per år. Enligt Svensk Handels ranking hamnade Dals-Ed på plats 41 i Sverige.

Näringslivsenheten tog fram ett sysselsättningsprogram för 2010 för att offensivt möta den ökade arbetslösheten i kommunen. Programmet innehåller 16 punkter som kommunens tjänstemän och politiker ska prioritera under 2010. De prioriterade punkterna gäller tjänste- och handelssektorn samt miljö- och energiområdet.

Planerna att etablera ett nytt köpcentrum med ett femtontal butiker vid Jordbron fortsatte och köpcentrumet beräknas börja byggas under 2010.

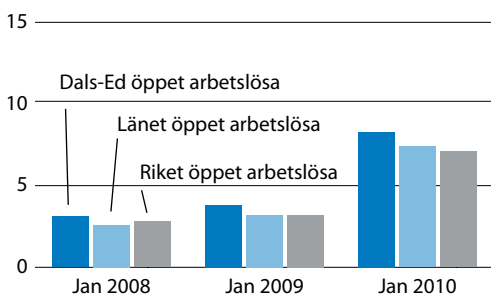
Total arbetslöshet

(procent)

Öppen arbetslöshet

(procent)

ARBETSLÖSHET

Under 2007 minskade den öppna arbetslösheten kraftigt, till 3 procent. Under senare delen av 2008 började situationen bli sämre och vid årets slut var arbetslösheten 3,8 procent. Under krisåret 2009 försämrades läget ytterligare till 5,0 procent. Den totala arbetslösheten (inklusive personer i åtgärder) ökade från 5,2 procent vid årets början till 8,3 procent vid årets slut.

Kommunens mål för arbetslösheten 2009 nåddes inte. Den skulle inte vara högre än genomsnitt för riket. Den totala arbetslösheten i Dals-Ed var 1,2 procent högre än i riket vid utgången av 2009. Från och med 2008 gäller mätningen andelen av befolkningen i åldrarna 16–64 år. Relationen till riket och länet ger dock en fingervisning om trenden. De riktade arbetsmarknadsåtgärderna mot Norge gjorde sannolikt att arbetslösheten inte blev ännu större. Några av de uppsagda på Fehrer har fått arbete i Norge.

På en vikande arbetsmarknad är det särskilt svårt för ungdomar att få ett arbete. Ökningen av ungdomsarbetslösheten var mycket hög och runt 50 ungdomar var utan arbete i december. Det är mycket troligt att det blir ännu fler när nästa ungdomskull lämnar gymnasiet till sommaren 2010.

Arbetsmarknadsenheten arbetade bland annat inom Samordningsförbundet och EU-projektet Work Factory. I det projektet fick 64 procent av deltagarna jobb eller började studera.

BOENDE SAMT BYGG- OCH PLANVERKSAMHET

Bostadsmarknaden i kommunen var väldigt låst. Omflyttningen mellan olika typer av boende var minimal. Det var ont om både lägenheter och villor. Under 2009 byggdes 16 lägenheter i privat regi vid Orrvägen. Dessutom beviljades bygglov för ett tjugotal lägenheter i Ed samt för några villor. Efter det att detaljplanen för Nössemark färdigställdes fick också ett antal fritidshus bygglov. Sammanlagt gavs 105 bygglov under året. I det kommunala bostadsbolaget ökade antalet obebodda lägenheter något.

Planverksamheten var fortsatt intensiv. En ny detaljplan för bostäder i Trolldalen och en ny industriplan för Torp antogs. En fördjupad översiktsplan

(FÖP) för Nössemark togs fram och är ute på samråd. Kommunen övertog handläggningen av strandskyddsdispenser från länsstyrelsen.

Förberedelsearbetet startade för att bygga vindkraftsparken på Töftedalsfjället.

KOMMUNIKATIONER, INFRASTRUKTUR OCH MILJÖ

Bredband finns numera i 94 procent av kommunen. Telia byggde ut telestationen i Rölönda.

Regionen fick ytterligare 30 mkr för att satsa på bredband 2010. Länsstyrelsens landsbygdsutveckling fick också pengar för bredbandsprojekt. Förberedelser för sådana projekt pågår och det är troligt att it-enheten inom kort engageras i arbetet.

Under 2008 köptes telefoni av Telenor. Under 2008 och början av 2009 infördes Telenors lösning som bland annat gör det möjligt att integrera mobiltelefoner i växeln. Integreringen innebär nolltaxa för samtal mellan fasta telefoner och de mobiler som integrerats. I februari 2010 fanns 159 integrerade mobiltelefoner i kommunen. Samverkan Telefoni VäDa är ett samarbete mellan sju kommuner: Årjäng, Åmål, Säffle, Mellerud, Färgelanda, Dals-Ed och Bengtsfors som sedan 2005 haft en gemensam växel.

Expresslinjerna med buss utvecklades positivt. Gymnasiependlingen till Uddevalla var omfattande. I december skrevs nya tidtabeller som bland annat innebär en bättre koppling till tågen i Uddevalla.

Arbetspendlingen på linje 775 Ed-Åmål, främst till och från Sykes, var ganska stor. I juni startades busstrafik till Strömstad och Nordby köpcenter. Trafiken finansieras av regionen. NSB rapporterade en bra utveckling av linjen Oslo-Göteborg.

I det regionala ägarrådet debatterades ägande och aktieägaravtal. Huvudfrågan var om regionen ska stå som ensam ägare till Västtrafik och om en reglering ska ske via skatten. Ett första beslut tas vid ägarstämman i maj 2010.

Med Vägverket diskuterades lösningar för att förbättra infarten till Ed. Under 2007 blev den första etappen klar av ombyggnaden av Nössemarksvägen. Den rörde mittersta delen av sträckan Ed-Nössemark. Vägverket meddelade nyligen att etapp 2 kommer att projekteras med start omgående och att målet är att vägarbetet ska börja efter semestern 2010. Projektet avser sträckan Lilla Ulevattnet-Nolgården.

Planeringen för att bygga om busstationen och järnvägsstationen till ett modernt resecentrum fortsatte. Banverket, Västtrafik, regionen och kommunen deltog i den planeringen.

FRITID OCH KULTUR

I december 2008 invigdes den nya bowlinghallen som är anpassad för både nöjes- och tävlingsbowling.

Verksamheten i hallen överträffade förväntningarna vilket sannolikt kommer att öka kommunens hyresintäkter för hallen. Den gamla bowlinghallen vid torget har omvandlats till ny ungdomsgård. I ungdomsgården finns kafé, reception, personallokaler samt särskilda aktivitetsrum för biljard och spel. Dessutom finns ett särskilt rum för flickor. Ett rum för musik är också på gång. Det finns också önskemål om särskilda rum för film, dans och möten.

Eds ryttarklubb fortsatte att planera för ett ridhus. Klubben har fått avslag på bidrag från Boverket men kommunen avsatte 2008 0,5 mkr till klubben som delfinansiering av ett ridhus.

SKOLA OCH BARNOMSORG

Utsiktens gymnasieskola expanderade kraftigt. Särgymnasiet med programmen *barn, omsorg* och *service och gymnasiesärskolans individuella program* har byggts ut. Om- och tillbyggnaden av fastigheterna blev klar 2009 till en total kostnad på drygt 20 mkr. Investeringen kostade 0,7 mkr mer än vad som var budgeterat och svarade för hälften av kommunens totala investeringar under åren 2008–2009. Satsningen är tänkt att bredda och säkra verksamheten vid Utsikten.

Tillsammans med Färgelanda och kommunerna i norra Bohuslän deltog Dals-Ed i två jämförelseprojekt. Resultatet visade att kommunen hävdade sig väl när det gäller både grundskolan och barnomsorgen.

Andelen barn med kommunal barnomsorg var anmärkningsvärd stor och nöjdheten hos brukarna var mycket hög. Kostnaderna var dock något höga. Grundskolan har de senaste åren anpassats till de allt färre eleverna. När det gäller gymnasiet kommer elevkullarna att minska kraftigt. Betygsnyckeltalen inom grundskolan har försämrats

ÄLDREOMSORG

I budgeten 2009 fanns ett anpassningskrav på 4 mkr som avsåg äldreomsorgen. Kravet motiverades av en hög kostnadsnivå samt ett minskat tryck på verksamheten som en följd av den demografiska utvecklingen.

Antalet äldre över åttio år verkar att fortsätta minska enligt befolkningsprognosen. Det gör att anslagen kommer att krympa framöver.

Anslaget för att bygga om Edsgårdets serviceboende frystes i avvaktan på en ny äldreomsorgsplan om den framtida organisationen.

KONCERN

Koncernen Dals-Eds kommun består av kommunen och ett helägt bostadsbolag, Edshus AB. Edshus bygger och förvaltar bostäder och lokaler i Dals-Ed. De flesta ligger i centrala Ed. Antalet lägenheter var 490 och antalet lokaler var 15. Totalt förvaltd yta var 37 000 kvm. Andelen tomma lägenheter ökade från 3 procent 2008 till 5 procent vid utgången av 2009.

Resultatet var 0,3 mkr (2008 –0,7 mkr). Räntekostnaderna minskade vilket bland annat finansierade ett ökat fastighetsunderhåll under året. Bolaget sysselsatte fyra personer

EKONOMISK ÖVERSIKT

ÅRETS RESULTAT

Kommunens resultat för 2009 var 6,5 mkr vilket var 4,4 mkr bättre än budgeterat. I resultatet ingår nedskrivningar med 0,5 mkr och realisationsvinster med 0,9 mkr. Enligt målet skulle det budgeterade resultatet på 2 mkr även möjliggöra pensionsåtgärder för 1,7 mkr. Resultatmålet nåddes. Överskottet uppkom genom att nämnder och styrelser hade ett budgetöverskott på 5,5 mkr medan finansförvaltningen hade ett underskott på 1,1 mkr.

AVSTÄMNING AV BALANSKRAV

Resultatet för 2009 medför inget krav på att återställa balansen. Enligt KL 8 kap. 5 § finns nämligen ett så kallat balanskrav. Det innebär att kommunens intäkter måste överstiga kostnaderna. Grundregeln är att ett negativt resultat ska regleras under de kommande tre åren. Är resultatet negativt måste kommunfullmäktige besluta om en åtgärdsplan för hur balansen ska återställas. Finns det synnerliga skäl kan fullmäktige besluta att sådan reglering inte ska göras.

Avstämning av balanskrav

(mkr)	Resultat enligt resultaträkningen	Justerings- poster	Balanskravs- resultat
2005	3,8	1,9	5,7
2006	5,9	8,9	14,8
2007	4,4	1,7	6,1
2008	3,5	-1,5	2,0
2009	6,5	-2,4	4,1

Det positiva resultatet mot budget på 4,4 mkr fördelas enligt följande:

Nämnd/styrelse	(mkr)
Kommunfullmäktige	0,9
Kommunstyrelsen	3,3
Plan- och byggnadsnämnden	0,0
Fokusnämnden	-0,9
Servicenämnden	-0,3
Socialnämnden	1,4
Valnämnden	0,0
Summa	4,4

NETTOKOSTNADER, SKATTEINTÄKTER OCH FINANSNETTO

Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna visar hur mycket den löpande verksamheten kostar i förhållande till skatteintäkterna. Under 2009 kostade verksamheterna 95,7 procent av kommunens skatteintäkter och generella bidrag jämfört med 96,8 procent för 2008.

Verksamhetens nettokostnader ökade med 0,3 procent (0,6 mkr). Skatteintäkter och generella bidrag ökade med 1,5 procent (3,4 mkr).

Storleken på skatteintäkterna beror på utvecklingen av lönerna och sysselsättningen i hela landet. Statsbidragssystemet utjämnar det mesta av skillnaderna mellan kommunerna. Det gör att en kommuns egen skattekraft inte är avgörande för kommunernas skatteintäkter.

Det finns ett system för att jämna ut inkomsterna mellan kommunerna. Systemet garanterar alla kommuner 115 procent av medelskattekraften i landet. De kommuner som inte når upp till nivån (Dals-Ed ligger på 83 procent av medelskattekraften) får ett inkomstutjämningsbidrag. Dessutom finns en utjämning för kommunernas kostnadsstruktur.

Dals-Eds skatteintäkter och generella bidrag 2009 var 230,4 mkr, vilket var 1,1 mkr högre än budgeterat. På grund av finanskrisen ändrades anslaget under budgetåret. Det förbättrade utfallet berodde på en mer positiv prognos i slutet av året. En preliminär slutavräkning för 2009 var -5,8 mkr. Återbetalning ska ske januari 2011. Det kommer att påverka likviditeten.

Kommunens finansnetto (skillnaden mellan finansiella intäkter och finansiella kostnader) var -3,5 mkr, vilket var 0,3 mkr bättre än budget. De finansiella intäkterna uppgick till 0,5 mkr och bestod i huvudsak av räntor på likvida medel och utdelning från SKL. De finansiella kostnaderna på 4,0 mkr omfattade till övervägande delen räntor på kommunens lån.

EGET KAPITAL OCH SOLIDITET

Kommunens eget kapital ökade med 6,5 mkr och var vid årets slut 131,6 mkr.

Soliditeten (eget kapital i förhållande till totala tillgångar) ökade från 41,5 procent till 42 procent. Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga ekonomiska styrka. Enligt lagen om kommunal redovisning rekommenderas kommunerna att redovisa pensionsförpliktelser enligt den blandade modellen. Det medför att endast pensionsförpliktelser intjänade från och med 1998 ska redovisas som en avsättning i balansräkningen. Pensionsförmåner intjänade

före 1998 ska inte tas upp som skuld i balansräkningen, utan i stället bokföras som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen.

Rörelsekapitalet (skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder) var -24 mkr, en förbättring med 1,8 mkr.

Anläggningskapitalet ökade med nästan 4,7 mkr till 155,8 mkr.

LIKVIDITET

De likvida medlen (tillgodohavanden i kassa och bank) uppgick vid bokslutstillfället till 27,6 mkr, vilket var en ökning med 9,3 mkr sedan 2008. I december 2009 betalades ca 4,6 mkr i förskott för det särskilda konjunkturstödet för 2010.

INVESTERINGAR

Årets bruttoinvesteringar var 24,1 mkr. Ersättningar och bidrag till kommunen var 0,4 mkr.

Några större investeringar:

Om- och tillbyggnad av Utsiktens gymnasieskola	16,4 mkr
Inventarier Utsiktens gymnasieskola	0,9 mkr
Distributionssystem på Jordbrons företagshotell	0,7 mkr
Förråd i Västbergalokalen	0,6 mkr

LÅNGFRISTIGA SKULDER

Kommunens långfristiga skulder var vid årets slut 105,9 mkr. En stor del av lånen lades om under året. Låneskulden minskade med 0,7 mkr i förhållande till 2008.

AVSÄTTNINGAR

Pensioner som har tjänats in från och med 1998 ska bokföras som avsättning i balansräkningen. I bokslutet för 2009 gällde det efterlevandepensioner och pensioner på lönekostnader över 7,5 basbelopp. Årets förändring uppgick till 0,2 mkr.

Den del av pensionsskulden som intjänats före 1998 bokförs som ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Vid årsskiftet var pensionsskulden 113,4 mkr, vilket var en ökning med 3,9 mkr från 2008.

Under 2007 antogs nya regler (*Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld, Rips 07*), för att beräkna pensionerna. I reglerna finns nya antaganden om livslängd och diskonteringsränta. Det innebar en kraftig uppräknings av skulden i bokslutet 2007. Under åren har kommunen återlånat dessa medel, som bland annat använts för investeringar.

Sedan några år tillbaka har Dals-Ed målet att minst 3 mkr per år ska användas för att delfinansiera de kommande och ökande pensionsbetalningarna (pensionspuckeln). I bokslut 2006 gjordes en partiell inlösen av ansvarsförbindelsen på 7,5 mkr och därefter har sammanlagt 8,1 mkr öronmärkts av det egna kapitalet, vilket återlånats i verksamheten.

Under våren 2008 redovisades en analys av pensionsåtagandet med förslag till pensionspolicy. I samband med det minskades de årliga avsättningarna för

kommande pensioner till knappt 2 mkr per år. Hittills har kommunen finansierat närmare 16 mkr på 4 år.

För att återställa Onsöns deponi har 7 mkr satts av. Under året började marken återställas och 2,6 mkr disponerades. Återställningen beräknas vara klar 2012.

En särskild avsättning med 0,5 mkr gjordes under 2008 för att delfinansiera en ridanläggning.

FINANSIELLA MÅL

Samtliga finansiella mål har uppnåtts.

Resultatet var 6,5 mkr och andelen nettokostnader uppgick till 95,7 procent. Kommunens långsiktiga resultatmål är minst 2 mkr, inklusive ökade anslag med 1,7 mkr till pensioner. Det motsvarar ett resultatmål på 3,7 mkr. Dessutom får verksamhetens nettokostnader uppgå till maximalt 97 procent av skatteintäkter, generella bidrag och utjämning.

Av resultatet 2009 gick 2 mkr till pensionsreserven.

Soliditeten var 42,1 procent. Målet är att soliditeten långsiktigt ska vara minst 50 procent. Under perioden 2008–2010 ska soliditeten öka och överstiga 40 procent.

I budgeten 2008 sänktes skatten med 15 öre (23,64 kr). Det var enligt målet.

Likviditeten var sista december 27,6 mkr. Enligt målet ska den vara minst 5 mkr.

Inga nya lån togs. Det överensstämmer också med målen som säger att upplåning ska undvikas. Under 2008 reducerades låneskulden tillfälligt på grund av finanskrisen och att investeringar senarelades. Under 2009 minskade låneskulden ytterligare.

Monsterracet i Ed firar 20-årsjubileum 2010. Evenemanget lockar runt 4 000 besökare varje år.

PERSONAL- OCH HÄLSOBOKSLUT

ANTAL ANSTÄLLDA

Kommunen hade 558 anställda 1 november 2009 (tillsvidareanställda och vikarier), varav 451 var kvinnor och 107 var män. Jämfört med 2008 var detta en minskning med 4 anställda. Antal årsarbetare, baserat på närvarotimmar, var 390, varav 300 var kvinnor och 90 var män. Jämfört med 2008 var detta en minskning med 2 årsarbetare.

Årsarbetare och anställda 2009

2009	Årsarbetare			Anställda		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Kommunstyrelsen	27	13	15	33	17	16
Servicenämnden	55	32	23	72	47	25
Fokusnämnden	176	127	49	240	181	59
Socialnämnden	132	128	4	213	206	7
Hela kommunen	390	300	90	558	451	107

Antal årsarbetare baseras på närvarotimmar

År	Årsarbetare			Anställda		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
2009	390	300	90	558	451	107
2008	391	302	90	562	459	103
2007	363	277	87	554	441	113
2006	351	270	81	521	413	108
2005	356	275	80	524	420	104

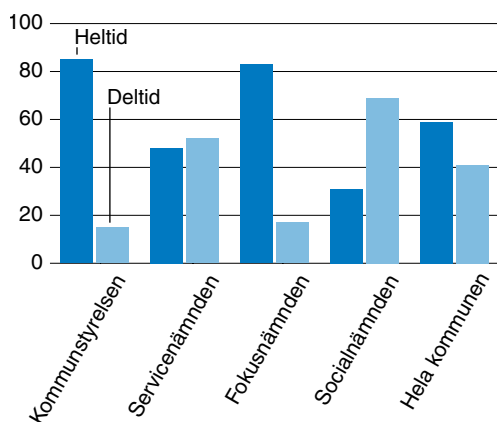
HEL- OCH DELTIDANSTÄLLDA

I kommunen var 59 procent anställda på heltid och 41 procent på deltid¹. Det var en ökning med 5 procent för heltidsanställda jämfört med tidigare år. Således var det en minskning av deltidsanställda med samma antal procentenheter.

Kvinnorna arbetade 52 procent heltid och 48 procent deltid och männen 88 procent heltid och 12 procent deltid. Störst andel deltidsanställda arbetade i socialnämnden (69 %). Störst andel heltidsanställda hade kommunstyrelsen (85 %) och fokusnämnden (83 %).

Fördelning heltid och deltid

(procent)

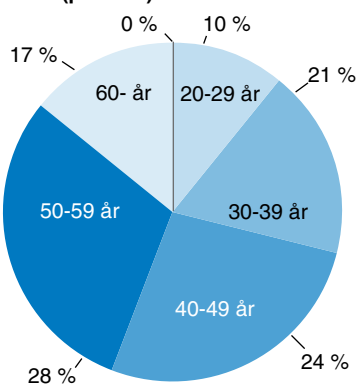
Fördelning heltid och deltid 2009 (%)

Nämnd	2009		2008		2007		2006	
	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid
Kommunstyrelsen	85	15	76	24	71	29	77	23
Servicenämnden	48	52	52	48	56	44	67	48
Fokusnämnden	83	17	76	24	75	25	73	27
Socialnämnden	31	69	30	70	30	70	31	69
Hela kommunen	59	41	54	46	54	46	54	46

Nämnd	MÄN				KVINNOR			
	2009		2008		2009		2008	
	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid
Kommunstyrelsen	94	6	94	6	77	23	58	42
Servicenämnden	88	12	96	4	27	73	29	71
Fokusnämnden	92	8	94	6	79	21	70	30
Socialnämnden	43	57	43	57	44	69	29	71
Hela kommunen	88	12	91	9	52	48	45	54

Åldersfördelningen

(procent)

ÅLDER OCH KÖNSFÖRDELNING

Av kommunens anställda var 80,6 procent kvinnor och 19,4 procent män². Jämfört med 2008 minskade andelen kvinnor något (från 82 %) och ökade andelen män något (från 18 %).

Genomsnittsåldern bland kommunens anställda var 46,8 år, varav för kvinnorna 46,7 år och för männen 47,3 år. Servicenämnden hade den högsta snittåldern (50,2 år). Lägst snittålder fanns i kommunstyrelsen (47,0 år). Något över hälften av kommunens anställda fanns i åldersgrupperna 40–49 och 50–59 år. Mindre än 10 procent av de anställda var 29 år eller yngre.

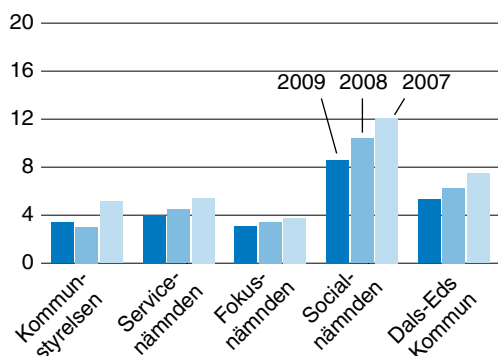
Åldersgruppering 2009 (%)

Nämnd	Ålder	Ålder	Ålder	Ålder	Ålder	Ålder
	-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-
Kommunstyrelsen	0	0	22	27	39	12
Servicenämnden	0	9	27	25	25	14
Fokusnämnden	0	6	8	21	39	26
Socialnämnden	0	9	16	28	33	14
Hela kommunen	0	8	21	25	31	15

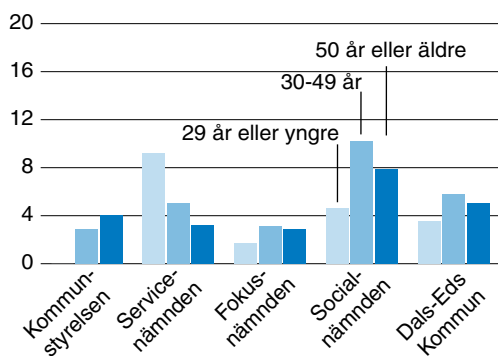
1) Med deltid avses en tjänstgöring på minst 40 procent.

2) 1 november 2009.

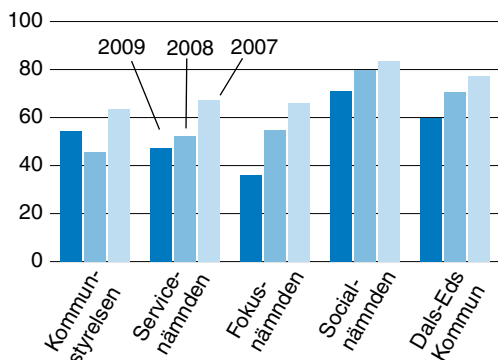
Sjukfrånvaro 2009 i jämförelse med år 2008 och 2007 (procent)

Sjukfrånvaro efter ålder (procent)

Långtidssjukfrånvaro >60 dagar (procent)

Ålder totalt %	-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-
2009	0	8	21	25	31	15
2008	0	9	19	26	31	14
2007	0	11	18	27	30	14
2006	0	8	19	27	31	14
2005	0	9	19	28	32	13

Mättdag: 1 november 2009

SJUKSKRIVNINGAR

Den totala sjukfrånvaron³ i Dals-Eds kommun var 5,25 procent. Det var en minskning med 1 procent jämfört med 2008. Kvinnornas sjukfrånvaro var 5,8 procent och männens var 3,2 procent. Anställda som var 29 år eller yngre hade lägst sjukfrånvaro (3,5 %). Sjukfrånvaron för gruppen 30-49 år var 5,8 % och för gruppen 50 år eller äldre var den 5 procent. Antalet anställda utan sjukfrånvaro (friskhetsindex) låg på 41 procent. Det var 5 procent högre än 2008.

PERSONALOMSÄTTNING

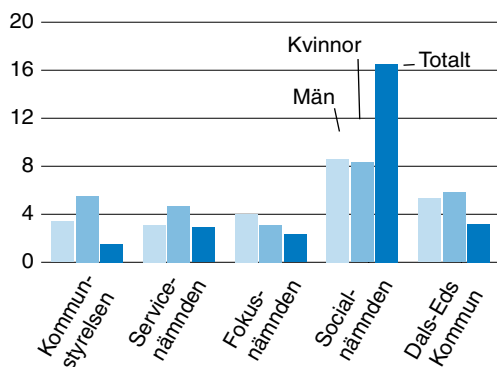
Personalomsättning 2009

Avgångsorsak	Antal
Egen begäran	63
Byte av befattning	6
Pension	12
Tidsbegränsad anställning upphör	59
Totalt	140

Under 2009 slutade totalt 140 personer. Av dessa var 120 kvinnor. Antalet nyanställda var 122 personer, varav 100 var kvinnor. Sammantaget minskade antalet anställda med 18 personer.

3) Procent sjukfrånvaro av anställningsdagar.

Total sjukfrånvaro (procent)

LÖNEÖVERSYNEN SAMT MEDELLÖNEN

Den totala löneökningen för tillsvidareanställda blev 4 procent. Medellönen för kommunens anställda låg på 22 997 kronor. Jämfört med 2008 var det en ökning med 904 kronor. Kvinnornas medellön var 22 608 kronor och männens medellön var 24 748 kronor, det vill säga 2 140 kronor mer i genomsnittslön än kvinnorna. Motsvarande siffra för 2008 var 1 980 kronor. Medellönen var lägst för de anställda i servicenämnden och högst för anställda i kommunstyrelsen.

Medellön 2005–2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Dals-Eds kommun					
Män	23 024	22 556	22 774	23 668	24 748
Kvinnor	19 518	19 949	20 327	21 688	22 608
Totalt	20 236	20 490	20 833	22 093	22 997
Kommunstyrelsen					
Män	25 533	22 800	24 102	25 183	28 749
Kvinnor	20 083	20 464	21 831	22 780	23 458
Totalt	22 960	21 811	23 077	24 058	25 838
Servicenämnden					
Män	20 001	20 001	19 927	21 976	22 040
Kvinnor	17 777	18 161	18 038	19 706	20 677
Totalt	18 488	18 790	18 711	20 573	21 171
Fokusnämnden					
Män	23 794	23 897	23 980	24 270	24 922
Kvinnor	20 803	21 488	21 942	22 946	23 671
Totalt	21 628	22 085	22 439	23 273	23 945
Socialnämnden					
Män	20 240	20 471	20 601	21 658	23 871
Kvinnor	18 869	19 079	19 388	21 009	21 789
Totalt	18 944	19 151	19 446	21 035	21 849

Lönekostnader

(mkr)	2009	2008	2007
Hela kommunen			
Lönekostnader	132,2	128,5	120,1
Övertid och fyllnadstid	2,3	2,3	1,5
Sjuklön	1,8	1,5	1,4
Totalt	136,3	132,3	123
Kommunstyrelsen			
Lönekostnader	12,0	12,8	14
Övertid och fyllnadstid	0,0	0	0
Sjuklön	0,1	0,1	0,2
Totalt	12,1	12,9	14,2
Plan- och byggnadsnämnden			
Lönekostnader	0,7	0	0
Övertid och fyllnadstid	0,0	0	0
Sjuklön	0,0	0	0
Totalt	0,7	0	0
Fokusnämnden			
Lönekostnader	57,7	53,8	48,1
Övertid och fyllnadstid	0,7	0,6	0,3
Sjuklön	0,7	0,6	0,4
Totalt	59,1	55	48,8
Service­nämnden			
Lönekostnader	16,3	17	16
Övertid och fyllnadstid	0,6	0,6	0,3
Sjuklön	0,2	0,2	0,2
Totalt	17,1	17,8	16,5
Socialnämnden			
Lönekostnader	45,3	44,9	42
Övertid och fyllnadstid	1,0	1,1	0,9
Sjuklön	0,8	0,6	0,6
Totalt	47,1	46,6	43,5

Kommunens lönekostnader, inklusive övertid, fyllnadstid och sjuklön, var 136,3 mkr. Det var en ökning med 4 mkr från föregående år eller 3 procent. Själva löneökningstakten låg runt 4 procent.

Antalet årsarbetare ökade med 9 personer i fokusnämnden på grund av utbyggnaden i gymnasiesärskolan. Antalet årsarbetare i socialnämnden minskade med 6 personer till följd av anpassning inom äldreomsorgen.

Även i övriga förvaltningar minskade antalet tjänster.

PENSIONER

Antalet anställda som går i pension inom tre år är 57 stycken. Sett över en tioårsperiod⁴ är antalet pensionsavgångar 231 personer. Fördelningen efter förvaltning ser ut som följer:

Antal personer	Treårsperiod (st.)	Tioårsperiod (st.)
Fokusnämnden	18	69
Servicenämnden	10	36
Socialnämnden	19	98
Kommunstyrelsen	10	28

ARBETSSKADOR OCH TILLBUD

Under 2009 har det kommit in 8 anmälningar om arbetsskador och 13 anmälningar om tillbud.

KOMPETENSUTVECKLING

Under hösten utbildades samtliga chefer för att utveckla sin kompetens i att leda svåra samtal, hantera konflikter, målsättning, formulera visioner med mera.

Under hösten genomfördes datorutbildning i samband med att det nya personaladministrativa systemet infördes. Utbildningen kommer att pågå även under våren 2010.

KOMMUNENS ARBETSMILJÖ- OCH HÄLSOARBETE

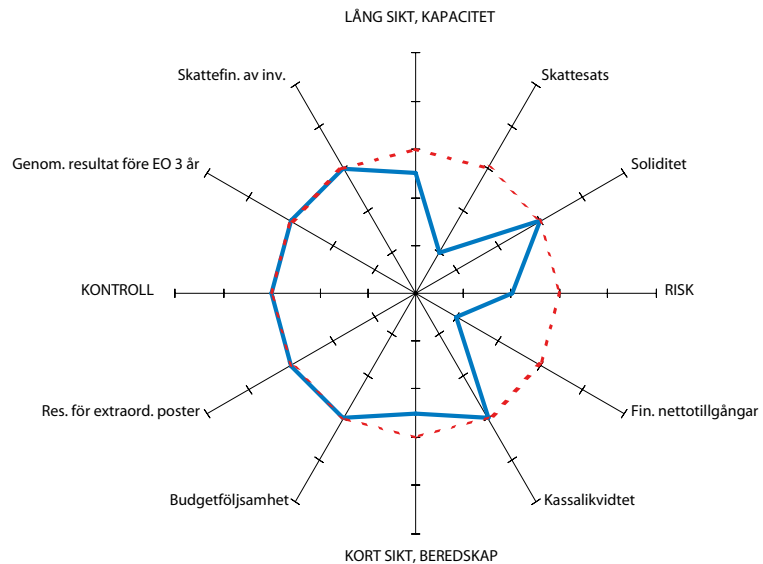
Avtalet med Kinnekullehälsan om företagshälsovård, som upphandlades 2008, gällde även under 2009.

---

4) Pensionsavgångar åren 2010–2012, 65 år räknat som pensionsålder.
5) Pensionsavgångar åren 2010–2017, 65 år räknat som pensionsålder.

JÄMFÖRELSE MELLAN KOMMUNER

Kommunjämförelser ger viktig information om tillståndet i kommunen. Ett syfte med jämförelserna är att öka kunskapen om kommunens situation och därigenom ge impulser till fördjupade analyser. Samtidigt förbättrar jämförelserna beslutsunderlagen för den ekonomiska processen.

FINANSIELL PROFIL

Kommunforskning i Västsverige (KFi) utför årligen jämförande analyser av kommunerna i Västra Götaland och Sverige. Jämförelsen utgår från en finansiell profil. Den jämför finansiella nyckeltal och sammanfattande finansiella perspektiv mellan kommunerna i länet och riket. Rapporten är ett komplement till den traditionella finansiella analysen i årsredovisningen. Till skillnad från analyser som beskriver utvecklingen, analyserar rapporten i första hand var 49 kommuner i Västra Götaland befinner sig finansiellt och hur de har utvecklats i förhållande till varandra under perioden 2005–2008.

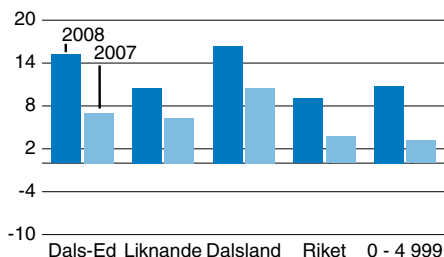
Dals-Eds finansiella profil understeg genomsnittet för kommunerna i Västra Götaland, vilket var en försämring i förhållande till 2007. Kommunens finansiella handlingsberedskap tyngdes av hög skatt och av att de finansiella nettotillgångarna var svaga.

KFi:s kommentar till läget i Dals-Ed kan sammanfattas på följande sätt:

Dals-Ed visade upp resultat som gav utrymme för att finansiera oförutsedda kostnader, utan att det lagstadgade balanskravet riskerade att överskridas. Detta gjorde att kommunen till viss del kunde skattefinansiera sina investeringar istället för att finansiera dem genom ökad skuldsättning. Det innebär minskade finansiella kostnader för kommunen i framtiden. För att Dals-Ed ska kunna bevara den finansiella kontrollen, som är så viktig för att bedriva en god service, måste kommunen behålla balansen mellan intäkter och kostnader.

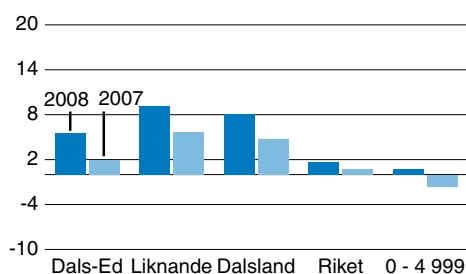
Barnomsorg, kostnadsnivå i förhållande till statsbidragssystem

Avvikelse i procent

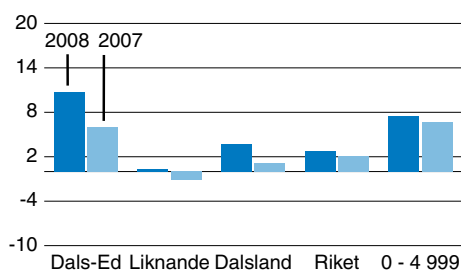
Grundskola, kostnadsnivå i förhållande till statsbidragssystem

Avvikelse i procent

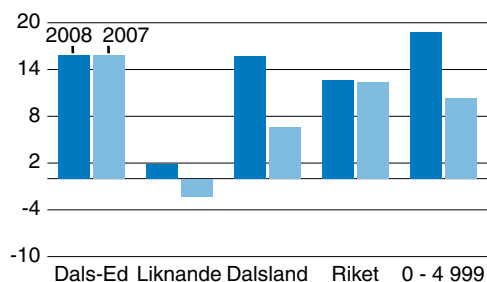
Äldreomsorg, kostnadsnivå i förhållande till statsbidragssystem

Avvikelse i procent

Individ- och familjeomsorg, kostnadsnivå i förhållande till statsbidragssystem

Avvikelse i procent

Hur kan profilen förbättras ?

För att förbättra den finansiella profilen krävs bland annat att skatten sänks. Det är bara möjligt om kostnaderna minskar. Även de finansiella netto-tillgångarna bör stärkas, till exempel genom att sälja fastigheter och lösa in lån. Kommunen är en stor fastighetsägare och både försäljningar och bolagisering kan bli aktuella. Kommunens totala låneskuld motsvaras av tillgångar i form av anläggningar och fastigheter inom näringsverksamheter. En total utförsäljning, eller bolagisering med åtföljande amortering av lån, skulle kunna göra kommunen skuldfri.

KOSTNADSJÄMFÖRELSE

Kostnadsjämförelser har i några år ingått som en del av den ekonomiska styrningen. Jämförelserna, tillsammans med den demografiska utvecklingen, är ett underlag för de ekonomiska ramarna. Kostnadsjämförelserna visar om verksamheterna har rimliga anslag och om anslagen är anpassade till behovet.

I underlaget till ramarna och i budgetarna redovisas ingående analyser av kostnadsjämförelser. Ett sätt är att jämföra kostnaderna med standardkostnader enligt systemet med kostnadsutjämning. Nedan redovisas några sådana jämförelser. När kostnaderna är lika med standardkostnader är skillnaden noll. När kommunen har högre kostnader är skillnaden positiv.

Inom äldreomsorgen arbetar man intensivt med att anpassa kostnadsläget. Kostnaderna över standardkostnaden har reducerats från 20 procent för några år sedan till 6 procent 2007. Under 2008 ökade kostnaderna åter.

Socialnämnden hade för 2009 kravet att minska kostnaderna med 4 mkr, vilket man klarade. Målet i den fortsatta processen är att nå ett jämviktsläge.

Barnomsorgen har för höga kostnader och fortsatte att anpassa sina kostnader. Andelen barn i barnomsorgen var mycket hög, vilket gjorde det svårt att matcha strukturbidraget.

Grundskolan förändras mycket, med ett elevantal som har minskat från omkring 650 elever till 450 elever. För att klara en anpassning till statsbidragen krävs bland annat alternativa sätt att nyttja lokalerna. Inom gymnasieskolan förekommer många omval. De leder till förlängd studietid och ökade kostnader. Antalet elever i gymnasiesärskolan ökade kraftigt.

Dals-Eds kommun hade högre kostnader för de flesta verksamheterna. Det tyder på att anslagstilldelningen var fortsatt generös.

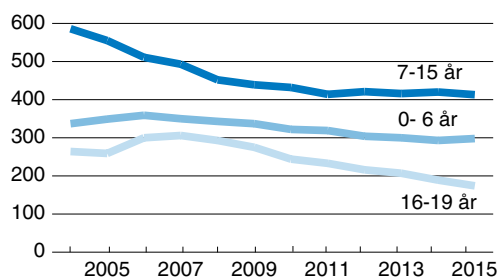
JÄMFÖRELSEPROJEKTEN 2009

Under 2009 deltog kommunen i *Jämförelseprojektet*. Under våren gjordes jämförelser inom grundskolan och under hösten inom förskolan. Båda projekten gjordes ur ett medborgarperspektiv. Mer information finns under fokusnämndens redovisning i denna handling.

DEMOGRAFISK ANPASSNING

Anslagen ska anpassas till den demografiska utvecklingen. De närmaste åren sker förändringar i demografin för kommunen. Andelen grundskoleelever minskar fram till 2012 med 20 procent jämfört med 2004, medan andelen gymnasieelever har ökat de senaste åren. Fram till 2016 minskar dock den här gruppen med 40 procent. Inom barnomsorgen blir det inga större förändringar.

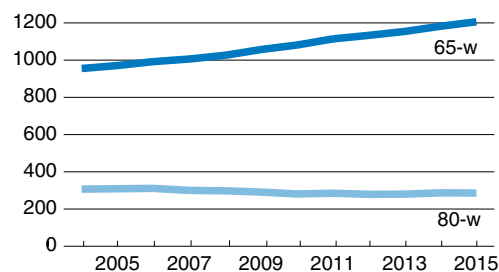
Befolkningsutveckling, 0-19 år

Andelen äldre över 65 år ökar med nästan 20 procent fram till 2016. Äldre över 80 år minskar med cirka 13 procent. Förändringarna kräver nya prioriteringar av hur resurserna ska användas.

Kommunens system för resursfördelning utgår från kostnaden per åldersgrupp. Anslagen till gymnasieskolan och äldreomsorgen reduceras därför framöver.

Befolkningsutveckling, 65-w år

FRAMTIDSANALYS OCH OMVÄRLDSBESKRIVNING

Sveriges Kommuner och Landsting lämnade följande av bild i december 2009 (cirkulär 2009:84):

DEN SAMHÄLLSEKONOMISKA UTVECKLINGEN

Världsekonomin är på väg upp ur den djupaste svackan på decennier. I Asien har uppgången synts ett tag och i USA har de starka konsumtionsstimulanserna hjälpt till att få igång ekonomin. Även i Europa tycks nu tillväxten ha kommit i gång.

Den svenska arbetsmarknaden visar tydliga tecken på att utvecklas något gynnsammare än i vår tidigare bedömning, till skillnad från den internationella konjunkturen och den svenska efterfrågan och produktionen. På kort tid har antalet personer som varslats om uppsägning sjunkit, från förra vinterns mycket höga tal till mer normala nivåer. Inte heller har den öppna arbetslösheten ökat så snabbt som vi bedömde tidigare. Arbetsgivarna har idag en mycket mer optimistisk syn på sysselsättningen än vad de hade tidigare. Det framgår av en omfattande undersökning som Arbetsförmedlingen gjort.

Vi tolkar den senaste utvecklingen som att nedgången inte blir lika djup som vi tidigare trodde. Förmodligen fortsätter nedgången i långsammare takt under större delen av 2010, och vänder därefter uppåt. I dag görs samma bedömning som tidigare när det gäller hur många arbetade timmar som kan uppnås på sikt. Att nedgången inte blir så djup betyder därför att ökningstakten blir lägre när konjunkturen väl vänder uppåt (sluttar det mindre brant nedåt, lutar det också mindre brant uppåt).

Den nya prognosen innebär att antalet arbetade timmar minskar med 3,0 procent mellan 2008 och 2009 och 1,7 procent nästa år. Vi beräknar att arbetslösheten stiger till 10 procent nästa år och att den ligger kvar på den nivån under 2011.

Nyckeltal för svensk ekonomi

Procentuell förändring

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
BNP	-0,5	-4,3	2,7	2,5	2,7	3,5
Arbetade timmar	1,1	-3,0	-1,7	0,0	1,1	1,6
Timlön	4,8	3,2	2,3	2,3	2,3	3,0
Arbetslöshet	6,1	8,4	10,0	10,0	9,1	7,8
KPI	3,4	-0,2	1,0	1,3	1,8	1,9

SKATTEUNDERLAGSTILLVÄXT

Konjunkturedgången påverkar skatteunderlaget främst genom att antalet arbetade timmar minskar. Det svaga läget på arbetsmarknaden och den låga inflationstakten medför samtidigt att takten på löneökningen avtar. Sammantaget innebär detta att lönesumman påverkar skatteunderlaget allt mer, minskar från cirka 4,5 procent förra året till ungefär 0 procent i år. Minskningen motverkas ytterst lite av att inkomsterna från pensioner och arbetslöshetsunderstöd ökar. Slutresultatet blir att skatteunderlaget växer långsammare än på många år.

Skatteunderlagets tillväxt 2008–2013 samt påverkan från olika komponenter (procent)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Summa exkl						
regelförändringar	5,3	1,6	1,5	2,1	3,1	3,6
Summa	5,4	1,2	0,9	2,1	3,1	3,6
Bidrag till förändringen						
Timlön	3,7	2,5	1,7	1,7	1,7	2,3
Sysselsättning	0,8	-2,3	-1,3	0,0	0,8	1,2
Sociala ersättningar	0,6	1,8	0,7	0,4	0,4	0,3
Övriga inkomster	0,3	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,2
Avdrag	0,0	-0,7	-0,3	-0,1	-0,1	-0,4

Nästa år minskar ökningstakten på skatteunderlaget ytterligare. Det beror på att antalet arbetade timmar fortsätter att falla – om än i lägre takt – samtidigt som löneökningen dämpas ytterligare. Dessutom hålls pensionsinkomsterna tillbaka av den automatiska balanseringen av det allmänna pensionssystemet.

När sysselsättningen slutar falla och så småningom vänder upp växer skatteunderlaget snabbare, men ändå bara i samma takt som under de svagaste åren på 2000-talet. Det beror delvis på att arbetslösheten, som fortsätter att vara ganska hög, sannolikt leder till att lönerna stiger långsamt. Men även den automatiska balanseringen av det allmänna pensionssystemet fortsätter att hålla tillbaka tillväxten på skatteunderlaget.

FÄRRE LÅNGTIDSSJUKA LÄGRE PREMIER

Premien för AFA:s försäkringar (förutom TFA-KL) kommer att nolldebiteras för 2009.

Orsaken är att sjukersättningen minskade kraftigt under andra halvan av 2008. Det ger avvecklingsvinster på redan reserverade åtaganden och dessa kan användas för att sänka 2009 års premier. Den premie som har betalats under 2009 (1,0 procent av lönesumman) kommer därför att krediteras. Återbetalning av större delen kommer att ske efter årsskiftet. Det är Fora som administrerar premieinbetalningarna och återbetalningen på uppdrag av AFA.

Tabell 10. Avtalsförsäkringspremien år 2005–2010

Procent av lönesumman

Kommunala avtal	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS-KL)	1,70	1,70	1,70	1,64	0,00	0,40
Avgiftsbefrielseförsäkring	0,55	0,55	0,55	0,44	0,00	0,10
Löneskatt 24,26 %	0,13	0,13	0,13	0,11	0,00	0,02
Trygghetsförsäkring vid arbetskada (TFA-KL)	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Tjänstegrupp-livförsäkring (TGL-KL)	0,50	0,40	0,40	0,35	0,30	0,30
Summa	2,89	2,79	2,79	2,51	0,31	0,83

Samttaget blir premien för avtalsförsäkringarna 0,83 procent av lönesumman 2010. Kostnaderna för avtalsförsäkringarna har alltså gått ned betydligt de senaste åren – en sänkning med hela 2 procentenheter sedan 2007.

OSÄKRA PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR I DALS-ED

De preliminära skatteintäkterna 2009 har fått reduceras med närmare 6 mkr och summan ska återbetalas i januari 2011. Problemet med de urgröpta skatteintäkterna kvarstår för perioden 2010–2013. Om konjunkturen inte överträffar SKL:s bedömning kommer de ekonomiska förutsättningarna att bli svåra. Sparpaketet på 4 mkr som gällde inför 2010 är inte genomfört till alla delar.

Staten har för 2010 gett kommunerna ett särskilt konjunkturstöd. För Dals-Ed innebär det att intäkterna ökar med 4,6 mkr 2010. Det har betytt mycket för att nå ekonomisk balans 2010. Från och med 2011 försvinner detta stöd. Därför räknar vi med underskott i gällande resultatplaner.

Inför budgeten 2011 har kommunchefen fått i uppdrag att utarbeta ett förslag till sparåtgärder på ytterligare 4 mkr.

KOMMUNENS ÖVERGRIPANDE MÅL

För 2009 redovisas en blandad bild av måluppfyllelsen.

Ekonomimålet har klarats medan målet för arbetslösheten inte uppnåtts.

De kommunala målen är förmål för en ständig utvecklingsprocess. Inför budget 2011 kommer en särskild avstämning att ske den 10 mars 2010. Under 2011 som är det första året på den nya mandatperioden räknas med en mer övergripande översyn av målen.

STABIL EKONOMI I BALANS

Vision

Genom en gemensam syn på ekonomisk hushållning få fram en förståelse och respekt för våra gemensamma tillgångar, dels genom en förankring hos kommunens medborgare och politiker, dels genom en återrapportering av fattade beslut.

Med denna insikt kan det skapas förutsättningar för att bygga upp en ekonomisk reserv som möjliggör en lägre skattenivå utan att det äventyrar verksamheter.

Inriktningsmål

Kommunen ska ha en stabil ekonomi i balans, med ett årligt positivt resultat som motsvarar ca 2 % av skatter och bidrag samt att inom ramen för detta hantera pensionsproblematiken.

Resultatmål

Varje verksamhet får inte ha större volym på sin verksamhet än vad budgeten tillåter.

Riktvärde:
2009 2 mkr resultat + 1,7 mkr pensioner

Målet uppfyllt.
Resultat: 6,5 mkr varav 2 mkr till pensioner

Inriktningsmål

Kommunen ska ha resurser till offensiva satsningar.

Resultatmål

Kommunen ska årligen avsätta medel till offensiva satsningar.

Riktvärde:
minst 1 mkr (projekt, turism, näringsliv)

Målet uppfyllt.
Volym ca 2 mkr.

STABIL TILLVÄXT* OCH ENTREPRENÖRSKAP

Vision

Dals-Eds kommun ska fortsatt vara känd för sitt företagsvänliga klimat samt ha en hållbar och ekonomiskt stark utveckling. Entreprenörskap som förhållningssätt ska vara en naturlig del i kommunens verksamheter.

Kommunen ska bli en av Sveriges mest framgångsrika kommuner inom områdena förnyelsebar energi, råvaruförädling och besöksnäring.

Kommunen ska skapa förutsättningar så att den enskilde får möjligheter att förverkliga sina drömmar och idéer genom: flexibla tankebanor, förenklad byråkrati, bra utbildningsmöjligheter, attraktivt boende, bra kommunikationer och infrastruktur samt marknadsföring av kommunens tillgångar.

Inriktningsmål

Dals-Ed ska ha en årlig stabil tillväxt* där det är lika självklart att vara företagare som anställd.

Resultatmål

Kommunen ska ha minst 10 nystartade företag 2009. Målet uppfyllt.

Resultatmål

Förbättrad placering i Svenskt Näringslivs undersökning "Inställning till entreprenörskap". (Utgångsvärde rankningen 2007 – inställning allmänheten plats 27, kommunalpolitiker plats 10 och kommunala tjänstemän plats 8). Målet ej uppfyllt. Allmänhetens inställning, plats 100
Politikers inställning, plats 17
Tjänstemännens inställning, plats 21
Total rankning 2008: 46
2009: 86

Inriktningsmål

Den totala arbetslösheten ska fortsatt minska i Dals-Eds kommun. Sysselsättningsgraden ska öka.

Resultatmål

Den totala arbetslösheten ska inte överstiga riksgenomsnittet. (Total arbetslöshet = antalet arbetslösa + arbetssökande i program med aktivitetsstöd) Målet ej uppfyllt. Arbetslösheten uppgick till 8,3 % i Dals-Ed och i riket till 7,1 %.

Resultatmål

Sysselsättningsgraden ska öka under 2009. (Sysselsättningsgrad, statistik SCB – antalet sysselsatta ./ antal 20–64 år i befolkningen, år 2005 73,9 %) Ingen uppgift klar för 2009.

HÅLLBAR UTVECKLING, HÄLSA OCH MILJÖ

Vision

Dals-Ed ska vara en föregångskommun som kännetecknas av invånare som känner välbefinnande, trygghet, engagemang och lika värde.

Miljön och människors goda hälsa ska vara en grund för livskvaliteten och utgöra ett kraftfullt argument för människor att söka sig till, bo och verka i kommunen. Miljöhänsyn ska vara grunden för kommunens framtida utveckling och utgöra en hörnsten i arbetet med att skapa sysselsättning.

Inriktningsmål

Dals-Ed ska arbeta systematiskt och långsiktigt för att förbättra trivselen och hälsan i kommunen.

Resultatmål

Kommuninvånarnas ohälsotal Ohälsotalet för Dals-Ed 2009 ska minska till 43,5 dagar år var 39,1 att jämföra med 32,8 2009. för riket.

(Ohälsotal – statistik

Försäkringskassan – 2005 48,5 dagar, 2006 47,9 dagar)

Inriktningsmål

Dals-Ed ska arbeta för att skapa förnyelsebara energialternativ samt finna alternativa besparingsformer.

Resultatmål

*Senast 2010 ska den totala energiförbrukningen i Dals-Eds kommun minska med 10 Ingen mätning. Målet bör ses över.

% jämfört med basår 2007.

*Hänsyn skall tas till eventuellt nya verksamheter som är resurskrävande.

(Statistik SCB)

DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET

Vision

I Dals-Eds kommun ska jämlikhet råda. Alla, unga som gamla, ska kunna påverka och medverka, vilja ta ansvar och möta varandra med glädje, respekt och förståelse.

Vår kommun ska präglas av öppenhet och engagemang, där den enskilda individen ska kunna göra sig hörd och vara respekterad.

Inriktningsmål

Alla medborgare ska kunna nå beslutsfattare.

Resultatmål

Politiska medborgarmöten/ Målet uppfyllt.
tematräffar två gånger per år.

Resultatmål

Kommunstyrelsen Målet uppfyllt.
ska verka för att öka kommuninvånarnas engagemang genom möjligheter att lämna förbättringsförslag på kommunens hemsida. Minst tio förslag under år 2009.

Inriktningsmål

Kommunfullmäktige ska ha en god förankring hos medborgarna och utgöra grunden för hur vår kommun styrs och utvecklas.

Resultatmål

I frågor av större art som berör ungdomar ska det genomföras s.k. rådslag. Det har inte funnits skäl att hålla rådslag.

Resultatmål

Närvaron av ledamöter vid sammanträden med kommunfullmäktige ska vara 100 %. Allmänheten ska i snitt närvara med 10 personer/möte. Målet ej uppfyllt. Närvaron av ledamöter var 81 % och allmänhetens närvaro var i snitt 5 personer per möte.

Resultatmål

Vid vartannat Målet uppfyllt.
kommunfullmäktige ska det förekomma information, intern eller extern, under 2009.

Resultatmål

Möjlighet till utbildning för samtliga förtroendevalda ska förekomma vid minst två tillfällen under 2009. Målet ej uppfyllt.

Inriktningsmål

Den offentliga miljön ska vara tillgänglig för alla. Människor med funktionshinder ska inte stängas ute, vare sig det gäller fysisk miljö eller tillgång till information.

Resultatmål

Under 2009 ska tillgänglighetsplanen för kommunen revideras. Målet ej uppfyllt.

Resultatmål

Under 2009 ska Tillgänglighetsdatabas införas i kommunen. Målet i princip uppfyllt.

Inriktningsmål

Barnkonventionen ska genomsyra all kommunal verksamhet.

Resultatmål

Barnkonventionen ska ingå som en del i nämndernas verksamhetsplaner. Målet ej uppfyllt.

Toppens bostadsområde.

KVALITETSSÄKRA KOMMUNENS BASVERKSAMHETER

Vision

Dals-Eds kommuns basverksamheter ska kännetecknas av hög kvalitet och service, effektivitet och god hushållning med resurser.

Inriktningsmål

Dals-Ed ska vara ett föredöme vad gäller kvalitetssäkring av kommunens basverksamheter.

Resultatmål

Att Lean-utbildning ska startas upp för samtlig personal inom kommunen under 2009. Målet ej uppfyllt.

ÖKA ATTRAKTIONSKRAFTEN I BOENDE- OCH VERKSAMHETSMILJÖER

Vision

Boende- och verksamhetsmiljöerna i Dals-Eds kommun ska vara så attraktiva att kommuninvånarna trivs och önskar bo kvar samtidigt som miljöerna ska bidra till att fler invånare, investerare och företagare dras till kommunen.

Inriktningsmål

Öka attraktionskraften i boende- och verksamhetsmiljöer samt utveckla nya attraktiva områden för boende.

Resultatmål

Offensivt arbeta med regering och länsstyrelse för tillskapande av rimliga strandskyddsregler samt vid arbete med översiktsplan ta hänsyn till eventuella riksdagsbeslut i frågan. Målet i princip uppfyllt. Nya strandskyddsregler gäller från 1 juli 2009. Ett tillägg till ÖP03 om landsbygdsutveckling i strandnära lägen ska tas fram och i avvaktan på tillägget har ett förslag till policy för landsbygdsutveckling tagits fram och ska behandlas av kommunfullmäktige under våren 2010.

Resultatmål

Under 2009 ska process genomföras tillsammans med Vägverket och näringslivet avseende en attraktiv infart till Ed. Målet uppfyllt. Processen fortsätter även 2010.

Resultatmål

Upprätta en policy under 2009 för hur hänsyn ska tas till offentlig utsmyckning vid nya projekt. Målet ej uppfyllt.

SAMMANFATTNING

FINANSKRISEN OCH DESS FÖLJDER

Förra höstens finansiella kollaps stoppade det internationella handelsutbytet. BNP föll med hela 5 procent mellan tredje och fjärde kvartalet 2008. Det är en mycket kraftig nedgång. Finanskrisen präglade hela 2009.

Flera företag i kommunen gick i konkurs, bland annat ett av de största (Fehrer AB). Arbetslösheten sköt i höjden, socialbidragen ökade kraftigt och prognoserna för årets skatteintäkter blev helt missvisande. För att balansera dessa försämringar beslutades ett nytt sparbetning på 1,5 mkr.

ÅRETS RESULTAT

Dals-Eds kommun klarade krisåret mycket bra. Det berodde dels på sparbetning och en draghjälp av lägre räntekostnader och energipriser, dels på att kostnaderna för sjukförsäkringsavgifter togs bort för 2009. Dessutom utnyttjades reserver. Resultatet blev 6,5 mkr, vilket var ca 4 mkr bättre än budget.

Nästan samtliga nämnder gav antingen ett överskott eller endast ett mindre underskott.

Bara fokuspåskottet gick märkbart sämre än budget (ca 0,9 mkr).

Några av förklaringarna är en hög lärartäthet i grund- och grundsärskola under våren och fler elever än beräknat i gymnasie- och gymnasiesärskolan.

ÅRETS INVESTERINGAR

Kommunen investerade för 23,7 mkr netto. Under året blev den stora om- och tillbyggnaden av Utsiktens gymnasium färdig.

PERSONAL

Antalet anställda inklusive antalet årsarbetare minskade. Minskningen motverkades av att gymnasiesärskolan byggdes ut. Gymnasiesärskolan säljer huvudsakligen platser till andra kommuner. Sjuktagen fortsatte att minska och var vid årets slut 5,2 procent – klart under målet max 6 procent.

SAMHÄLLSUTVECKLING

Befolkningen fortsatte att minska i enlighet med prognoserna. Befolkningen minskade med 59 invånare till 4 729. Arbetslösheten steg kraftigt. Antalet outhyrda lägenheter ökade. Plan- och byggverksamheten var fortsatt god och under 2010 börjar 21 vindkraftverk byggas. Dessutom lever planerna på ett nytt köpcentrum fortfarande vidare.

När konjunkturen vänder uppåt och det går bättre för bilindustrin, förbättras förhoppningsvis också förutsättningarna för underleverantören Purtech som mycket glädjande har tagit över verksamheten efter Fehrer.

DRIFTREDOVISNING

Nämnd/styrelse (mkr)	Kostnader		Intäkter		Netto	
	Redo- visning	Budget- avvikelse	Redo- visning	Budget- avvikelse	Redo- visning	Budget- avvikelse
Kommunfullmäktige	0,4	0,9	0,0	0,0	-0,4	0,9
Kommunstyrelsen	-118,7	-0,4	82,7	3,7	201,4	3,3
Plan- och byggnadsnämnden	2,4	-0,1	1,0	0,1	-1,4	0,0
Fokusnämnden	145,8	-3,7	50,4	2,8	-95,4	-0,9
Servicenämnden	63,0	-2,7	49,1	2,4	-13,9	-0,3
Socialnämnden	113,8	-0,3	30,0	1,7	-83,8	1,4
Valnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	206,7	-6,3	213,2	10,7	6,5	4,4

INVESTERINGSREDOVISNING

Nämnd/styrelse (mkr)	Budget Netto	Utgifter	Inkomster	Netto	Budget- avvikelse
Kommunstyrelsen	3,4	0,1		0,1	3,3
Plan- och byggnadsnämnden	0,1	0,1		0,1	0
Fokusnämnden	1,3	1,3		1,3	0
Servicenämnden	25,2	22,3	0,4	21,9	3,3
Socialnämnden	0,8	0,3		0,3	0,5
Summa	30,8	24,1	0,4	23,7	7,1

RESULTATRÄKNING

(mkr)		Koncernen		Kommunen	
		2009	2008	2009	2008
Intäkter	Not 1	124,1	114,0	104,3	92,9
Kostnader	Not 2	-327,2	-315,3	-314,1	-302,2
Jämförelsestörande poster	Not 3				
Avskrivningar och nedskrivningar	Not 4	-14,5	-13,6	-10,6	-10,5
Verksamhetens nettokostnader		-217,6	-214,9	-220,4	-219,8
Skatteintäkter	Not 5	163,5	164,6	163,5	164,6
Generella statsbidrag och utjämning	Not 6	66,9	62,4	66,9	62,4
Finansiella intäkter	Not 7	0,5	1,4	0,5	1,4
Finansiella kostnader	Not 8	-6,5	-10,7	-4,0	-5,1
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)	Not 9	6,8	2,8	6,5	3,5

KASSAFLÖDESANALYS

(mkr)	Kommunen	
	2009	2008
	Not 10	
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		
Rörelseresultat före finansiella poster	-220,4	-219,8
Avskrivningar	10,6	10,5
Övriga ej likviditetspåverkande poster	-2,6	
Erhållen ränta	0,5	1,4
Erlagd ränta	-4,0	-5,1
Skatteintäkter och statsbidrag	230,4	227,0
Ökning (-)/Minskning (+) varulager	0,1	0,0
Ökning (-)/Minskning (+) kundfordringar	Not 15	0,2
Ökning (-)/Minskning (+) övriga kortfristiga fordringar	Not 15	-1,1
Ökning (+)/Minskning (-) leverantörsskulder	Not 20	-0,6
Ökning (+)/Minskning (-) övriga kortfristiga rörelseskulder	Not 20	8,8
KASSAFLÖDE FRÅN LÖPANDE VERKSAMHETEN	21,9	13,5
	Not 11	
INVESTERINGSVERKSAMHETEN		
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-23,6	-20,5
Sålda materiella anläggningstillgångar	7,2	
Investeringar i finansiella anläggningstillgångar	-0,2	0,0
Amortering av finansiella anläggningstillgångar	4,6	0,0
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGSVERKSAMHETEN	-12,0	-20,5
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN		
Upptagna lån	Not 19	5,2
Amortering av skuld	Not 19	-5,8
KASSAFLÖDE FRÅN FINANSIERINGSVERKSAMHETEN	-0,6	-11,6
ÅRETS KASSAFLÖDE	9,3	-18,6
Likvida medel vid årets början	18,3	36,9
Likvida medel vid årets slut	27,6	18,3
Årets förändring av likvida medel	9,3	-18,6

BALANSRÄKNING

(mkr)	Koncernen		Kommunen		
	2009	2008	2009	2008	
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 12	378,3	373,1	247,8	241,7
Maskiner och inventarier	Not 13	14,7	13,9	9,3	9,4
Finansiella anläggningstillgångar	Not 14	1,2	5,7	12,7	17,2
Summa anläggningstillgångar		394,2	392,7	269,8	268,3
Omsättningstillgångar					
Förråd m m		0,4	0,5	0,4	0,5
Fordringar	Not 15	13,6	12,2	15,0	14,0
Likvida medel	Not 16	27,7	18,7	27,6	18,3
Summa omsättningstillgångar		41,7	31,4	43,0	32,8
SUMMA TILLGÅNGAR		435,9	424,1	312,8	301,1
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
därav årets resultat	Not 17	126,7	119,9	131,6	125,1
		6,8	2,8	6,5	3,5
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 18	3,2	3,1	3,2	3,1
Övriga avsättningar		4,9	7,5	4,9	7,5
Skulder					
Långfristiga skulder	Not 19	230,3	227,8	105,9	106,6
Kortfristiga skulder	Not 20	70,8	65,8	67,2	58,8
Summa avsättningar och skulder		309,2	304,2	181,2	176,0
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		435,9	424,1	312,8	301,1
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter					
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder och avsättningar					
	Not 21	104,6	103,4	105,3	103,4
Övriga ansvarsförbindelser					
Borgensåtaganden	Not 22	2,1	1,5	125,4	118,7

NOTER

(mkr)	2009	2008
Not 1 Verksamhetens intäkter		
<i>Kommunen</i>		
Försäljningsmedel	1,8	1,9
Taxor och avgifter	22,4	22,0
Hyror och arrenden	10,5	10,8
Bidrag	32,8	28,6
Övriga intäkter	36,8	29,6
Summa	104,3	92,9
Not 2 Verksamhetens kostnader		
<i>Kommunen</i>		
Personalkostnader	204,1	201,9
Entreprenader, köp av verksamhet	49,3	44,6
Försörjningsstöd	3,5	2,1
Lokal- och markhyra och fastighetservice	3,5	3,3
Bränsle, energi, vatten	10,4	10,9
Övriga kostnader	43,3	39,4
Summa	314,1	302,2
Not 3 Jämförelsestörande poster		
<i>Kommunen</i>		
Nedskrivning Kårslätt 1:16 och Bråten 1:63	-0,5	
Reavinster fastighetsförsäljningar	0,9	
Nedskrivning SBAB-fastigheten		-1,1
Hysesförluster näringsfastigheter	-0,6	-1,0
Summa	-0,2	-2,1
Not 4 Avskrivningar		
<i>Kommunen</i>		
Markreserv nedskrivning	0,5	0,0
Verksamhetsfastigheter	3,9	3,3
Fastigheter för affärsverksamhet	1,0	1,0
Publika fastigheter	1,1	1,1
Fastigheter för annan verksamhet	2,2	3,1
Maskiner och inventarier	1,9	2,0
Summa	10,6	10,5
Beloppen utgörs av planenliga avskrivningar och nedskrivningar av anläggningstillgångar. Avskrivningarna beräknas på anläggningstillgångarnas anskaffningsvärde.		
Not 5 Skatteintäkter		
<i>Kommunen</i>		
Preliminär kommunalskatt	168,7	166,5
Återföring slutavräkning i bokslut 2009 avs 2008	1,7	-1,7
Avräkning skattemedel 2008 SKL dec 09 4 840 inv*-206 kr	-1,0	
Avräkning skattemedel 20089 SKL dec 09 4 805 inv*-1 212 kr	-5,8	
Revidering av intäkter avseende 2007 4 906 inv *67 kr.		-0,3
Summa	163,6	164,5

(mkr)	2009	2008
Not 6 Generella statsbidrag med mera		
<i>Kommunen</i>		
Generella statsbidrag	62,0	60,6
LSS-utjämning	-2,8	-4,6
Fastighetsavgift (varav periodiserat 1,4 mkr)	7,7	6,4
Summa	66,9	62,4
Not 7 Finansiella intäkter		
<i>Kommunen</i>		
Räntor på likvida medel	0,1	1,3
Räntebidrag	0,1	0,1
Utdelning SKL	0,3	
Övrigt	0,0	0,0
Summa	0,5	1,4
Not 8 Finansiella kostnader		
<i>Kommunen</i>		
Finansiella kostnader		
Räntor på anläggningslån	3,9	5,0
Övrigt	0,1	0,1
Summa	4,0	5,1
Not 9 Kommunallagens balanskrav		
<i>Kommunen</i>		
Året resultat enligt räkning	6,5	3,5
avgår realisationsvinster	-0,9	0,0
Avsättning inom årets resultat till pensionsreserv ks feb 2010	-2,0	-1,5
Summa	3,6	2,1
Not 10 Kassaflödesanalys		
Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod.		
Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar. Som likvida medel klassificeras, förutom kassa- och banktillgodohavanden, kortfristiga finansiella placeringar.		
Not 11 Förvärv av anläggningstillgångar		
<i>Kommunen</i>		
Investering i mark, byggnader och tekniska anläggningar	21,7	18,3
Investering i maskiner och inventarier	1,9	2,1
Summa	23,6	20,4
Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
<i>Koncernen</i>		
Dals-Eds kommun	247,8	241,8
Edshus AB	130,5	131,4

(mkr)	2009	2008
<i>Kommunen</i>		
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	350,4	333,4
Nyanskaffningar	21,7	18,3
Avyttring/utrangeringar	-12,1	-0,2
Årets nedskrivningar	-0,5	-1,1
Nedskrivning ej aktiverad	0,5	
Vid årets slut	360,0	350,4
Akkumulerade avskrivningar/nedskrivningar		
Vid årets början	108,6	101,2
Årets avskrivningar enligt plan	8,2	7,4
Avyttring/utrangeringar	-5,1	0,0
Årets nedskrivningar	0,5	0,0
Vid årets slut	112,2	108,6
BOKFÖRT VÄRDE 31 DEC	247,8	241,8
Not 13 Maskiner och inventarier		
<i>Koncernen</i>		
Dals-Eds kommun	9,3	9,4
Edshus AB	5,4	4,5
<i>Kommunen</i>		
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	27,8	25,7
Nyanskaffningar	1,9	2,1
Avyttring/utrangeringar	0,0	0,0
Årets nedskrivningar	0,0	0,0
Vid årets slut	29,7	27,8
Akkumulerade avskrivningar/nedskrivningar		
Vid årets början	18,4	16,4
Årets avskrivningar enligt plan	2,0	2,0
Avyttring/utrangeringar	0,0	0,0
Vid årets slut	20,4	18,4
BOKFÖRT VÄRDE 31 DEC	9,3	9,4
Not 14 Finansiella anläggningstillgångar		
<i>Kommunen</i>		
Aktier/andelar		
Västtrafik AB	0,3	0,3
Edshus AB	12,0	12,0
Dalslands Turistråd	0,2	0,2
Kommuninvest	0,2	
Pensionsförvaltning/reserv	0,0	4,6
Summa	12,7	17,1

(mkr)	2009	2008
Not 15 Kortfristiga fordringar		
<i>Kommunen</i>		
Kundfordringar	5,9	6,1
Statsbidragsfordringar	0,4	0,9
Interimsfordringar	8,7	7,0
Summa	15,0	14,0
Not 16 Likvida medel		
<i>Koncernen</i>		
Dals-Eds kommun	27,6	18,3
Edshus AB	0,1	0,4
<i>Kommunen</i>		
Kassa	0,0	0,0
Postgiro	0,4	0,1
Bank	27,2	18,2
Summa	27,6	18,3
Not 17 Eget kapital		
<i>Kommunen</i>		
Ingående eget kapital enligt fastställd balansräkning	125,1	121,6
Årets resultat	6,5	3,5
Summa	131,6	125,1
därav:		
Anläggningskapital	155,8	151,1
Rörelsekapital	-24,2	-26,0
Anläggningskapitalet utgör skillnaden mellan anläggningstillgångar och långfristiga skulder och avsättningar. Rörelsekapitalet utgör skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder		
Not 18 Avsättningar		
<i>Kommunen</i>		
Avsättningar till pensioner enligt "blandmodellen"	3,2	3,0
Avsättning för återställning av Onsöns deponi		
Ingående värde	7,0	7,0
Årets avsättning	0,0	0,0
Årets disposition	-2,6	0,0
Utgående värde Onsöns deponi	4,4	7,0
Avsättning ridhus medfinansiering	0,5	0,5
Summa avsättningar	8,1	10,5
Not 19 Långfristiga skulder		
<i>Kommunen</i>		
Anläggningslån		
Ingående värde	108,2	119,8
Amortering	-1,2	-16,2
Pensionsförvaltning redovisas som återlån	-4,6	
Nästa års amortering	-1,7	-1,7
Nya lån	5,2	4,6
Utgående värde	105,9	106,5

(mkr)	2009	2008
Not 20 Kortfristiga skulder		
<i>Kommunen</i>		
Kortfristiga del av långfristiga lån	1,7	1,7
Leverantörsskulder	13,1	13,7
Mervärdesskatt	-2,9	-1,9
Personalens skatter och avgifter	3,4	3,5
Interimsskulder	56,1	46,8
Övriga kortfristiga skulder	-4,2	-5,0
Summa	67,2	58,8

Not 21 Pensionsförpliktelser

Kommunen

Avsättningar inklusive särskild löneskatt för pensioner och liknande förpliktelser	3,2	3,0
Ansvarsförbindelse inklusive särskild löneskatt, d v s pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland avsättningarna	113,4	109,5
<i>Totala pensionsförpliktelser</i>	116,6	112,5
Pensioner återlån ingående balans	6,1	6,1
Pensioner återlån 2009	2,0	
<i>Summa pensionsreserv återlånad</i>	8,1	6,1
Summa återlånade medel avs ansvarsförbindelsen	105,3	103,4

Not 22 Borgensåtaganden

Kommunen

Borgen Edshus AB	123,3	117,2
Borgen Dals-Eds hembygdsförening	0,2	0,2
Förlustansvar egna hem motsvarande 40 % av låneskuld 764 tkr(2008)	0,3	0,3
Operationell leasing kopiering	0,3	0,2
Operationell leasing bilar	1,3	0,8

Operationell leasing kan liknas vid en vanlig hyressituation och avtalen kan oftast avslutas utan extra kostnad.

Dals-Eds kommun har ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Komminvest i Sverige AB:s samtliga förpliktelser. Samtliga 248 kommuner som per 2009-12-31 var medlemmar i Kommuninvest har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga dessa kommuner har ingåtts ett avtal om hur ansvaret skall fördelas på varje medlemskommun vid ett eventuellt infriande av borgensansvaret. Principerna för denna fördelning sker efter en beräkningsmodell grundad på samtliga medlemskommuners ägarandel i Kommuninvest. Dals-Eds kommun hade vid årsskiftet 2009/2010 en ägarandel i Kommuninvest som uppgick 0,07 procent.

VATTEN- OCH AVLOPPSVERKSAMHET

Resultaträkning

(mkr)		2009	2008
Intäkter	Not 1	7,5	7,1
Kostnader	Not 2	-5,7	-5,3
Jämförelsestörande poster			
Avskrivningar och nedskrivningar	Not 3	-1,0	-1,0
Verksamhetens nettokostnader		0,8	0,8
Finansiella intäkter			
Finansiella kostnader	Not 4	-0,9	-1,0
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)	Not 9	-0,1	-0,2

Balansräkning

(mkr)		2009	2008
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 5	20,8	20,5
Maskiner och inventarier	Not 6	0,2	0,2
Finansiella anläggningstillgångar		0,0	0,0
Summa anläggningstillgångar		21,0	20,7
Omsättningstillgångar			
Fordringar		0,0	0,0
Likvida medel		0,0	0,0
Summa omsättningstillgångar		0,0	0,0
SUMMA TILLGÅNGAR		21,0	20,7
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
därav årets resultat	Not 7	0,0	0,0
		-0,1	-0,2
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 18	0,0	0,0
Skulder			
Långfristiga skulder/lån av kommunen	Not 8	21,0	20,7
Kortfristiga skulder avräkning med kommunen	Not 7	0,0	0,0
Summa avsättningar och skulder		21,0	20,7
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		21,0	20,7
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Panter och därmed jämförliga säkerheter			
Ansvarsförbindelser		0,0	0,0

Noter

(mkr)	2009	2008
Not 1 Verksamhetens intäkter		
Brukningavgifter	7,0	6,9
Anslutningsavgifter	0,5	0,2
Not 2 Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader	-0,7	-1,2
Personal intern fördelning	-1,6	-0,6
Övriga kostnader	-3,4	-3,5
Not 3 Verksamhetens avskrivningar		
Avskrivningar på anläggningarnas anskaffningsvärde	-0,9	-0,9
Avskrivningar på inventariernas anskaffningsvärde	-0,1	-0,1
Not 4 Verksamhetens finansiella kostnader		
Intern ränta 4,5 % (2008: 5 %)(beräknas på bokfört värde)	-0,9	-1,0
Not 5 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
Akkumulerat anskaffningsvärde	38,4	37,2
Bokfört värde	20,8	20,5
Not 6 Inventarier		
Akkumulerat anskaffningsvärde	1,4	1,3
Bokfört värde	0,2	0,2
Not 7 Eget kapital		
Årets resultat i kkr	-118	
Årets resultat 2008 i kkr	-166	
Årets resultat 2007 i kkr	-27	
Året resultat 2006 i kkr	-117	
Året resultat 2005 i kkr	123	
Någon avräkningspost har inte bokförts.		
Not 7 Eget kapital		
Totala tillgångar beräknas som upplånade av kommunen		
Not 8 Långfristiga skulder		
Lån av kommunen motsvarande anläggningstillgångar	21,0	-20,7

REDOVISNINGSMODELL

Den kommunala redovisningslagen reglerar den externa redovisningen.

Årsredovisningen ska enligt lagen redovisa resultat- och balansräkning samt en kassaflödesanalys. För kommunens interna redovisning tillkommer även drift- och investeringsredovisning.

Enligt lagen ska årsredovisningen även innehålla en så kallad sammanställd redovisning (koncernredovisning). Den utgör en sammanställning av kommunens resultat- och balansräkningar för övriga juridiska personer som kommunen har ett betydande inflytande i.

Resultaträkningen redovisar det ekonomiska resultatet på tre nivåer. Den första nivån, verksamhetens resultat, visar vad kommunens egentliga verksamhet kostar. Resultatet på den andra nivån, resultat efter skatteintäkter och finansnetto, beskriver resultatet sedan skatteintäkter samt ränteintäkter och räntekostnader ställts mot resultatet för den egentliga verksamheten. Det tredje resultatet, årets resultat, visar resultatet efter att hänsyn har tagits till extraordinära intäkter och kostnader. Med extraordinära poster avses större intäkter och kostnader som ligger utanför den normala verksamheten.

Kassaflödesanalysen ger upplysning om kassaflöde från löpande verksamhet, från investeringar och från finansiering. Ett positivt saldo på kassaflödet innebär en förstärkning av likviditeten.

Kassaflödets saldo slutar med årets förändring av likvida medel.

Balansräkningen beskriver den ekonomiska ställningen vid en viss tidpunkt. Balansräkningen visar värdet av kommunens tillgångar och hur de har finansierats, externt med skulder och internt med eget kapital. Tillgångarna delas upp i anläggnings- tillgångar och omsättningstillgångar.

Avsättningar är skulder, som till storlek och förfallotid är okända och därmed osäkra.

Skulderna delas upp i långfristiga och kortfristiga skulder. Kortfristiga skulder är de som förfaller inom ett år. Skillnaden mellan tillgångar och summan av avsättningar och skulder utgör det egna kapitalet.

KOMMUNAL REDOVISNINGSLAG

Kommunen ska enligt lagen redovisa enligt god redovisnings- sed. Lagen reglerar vilka delar som ska ingå i årsredovisningen. Förvaltningsberättelsen ska ge en översikt över utvecklingen. Den ska även redogöra för förhållanden som är viktiga för bedömningen av ekonomin. Här ska förhållanden som är kända fram till dess årsredovisningen upprättats redovisas. I 2009 års

bokföring och bokslut har den kommunala redovisningslagens bestämmelser i allt väsentligt tillämpats. Nedan följer en kort beskrivning av vissa väsentliga principer som påverkar bokslut och redovisning:

Leverantörsfakturer inkomna efter årsskiftet, men hänförliga till redovisningsåret, har i huvudsak skuldbokförts och belastat årets redovisning, periodiserade till rätt år.

Sociala avgifter har bokförts i form av procentuella personalomkostnadspålägg i samband med löneredovisningen.

Kostnadsräntor hörande till redovisningsåret, men där betalning skett efter årsskiftet, har förts upp som skuld i bokslutet.

Utställda fakturer efter årsskiftet, men hänförliga till redovisningsåret, har i flertalet fall fordringsförts och tillgodogjorts årets redovisning (konsumtionsavgifter, hyror med flera avgifter).

Statsbidrag till diverse verksamheter har periodiserats.

Anläggningstillgångar upptas till anskaffningskostnaden minus eventuella investeringsbidrag.

Avskrivningar sker således inte på tillgångarnas bidragsfinansierade del.

Avskrivningar beräknas som regel på tillgångarnas ursprungliga värde.

Intern ränta beräknas på tillgångarnas bokförda värden. Årets räntesats var 4,5 procent (2008 5 procent).

Periodisering av skatteintäkter har skett enligt rekommendation och anvisning från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Skatteintäkter har periodiserats enligt cirkulär från SKL i december 2009.

PENSIONSSKULDEN

Pensionsskulden har skuldförts enligt den så kallade blandmodellen, vilket rekommenderas från Rådet för kommunal redovisning.

KONCERNREDOVISNING

Koncernen Dals-Eds kommun består av kommunen samt ett helägt bostadsbolag, Edshus AB. Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Förvärvsmetoden innebär att det egna kapitalet som förvärvats vid anskaffningstillfället har eliminerats. Med proportionell konsolidering menas att om dotterföretagen inte är ägda till 100 procent tas endast ägda andelar av räkenskaperna med i koncernredovisningen. Elimineringen har gjorts för interna mellanhavanden mellan kommunen och respektive företag.

KOMMUNFULLMÄKTIGE VALNÄMND

VERKSAMHETSOMRÅDE

Verksamheten omfattar kommunfullmäktige, revision och valnämnd. Mandatfördelning perioden 2007–2010 är (C) 9, (M) 4, (FP) 2, (KD) 4, (MP) 2, (S) 10, totalt 31 mandat. År 2007 minskades antalet mandat från 41 till 31.

ÅRET HÄNDELSER OCH VERKSAMHET

Kommunfullmäktige fattade beslut i bland annat följande frågor:

- att anta en energi- och klimatplan för Dals-Eds kommun,
- att ålägga nämnder och styrelser ett sparbetning om sammanlagt 1,5 miljoner kronor i 2009 års budget med anledning av minskade skatteintäkter till följd av finanskris och vikande konjunktur,
- att delegera till plan- och byggnadsnämnden om att fatta beslut om strandskyddsdispenser och upphävande av strandskyddet i samband med detaljplanering i enlighet med den nya strandskyddslagen från 2009-07-01,
- att anta en pandemiplan för Dals-Eds kommun med anledning av den nya influensan,
- att anta detaljplanen för Ed 1:121 – del av Trolldalen.

Nio sammanträden genomfördes i kommunfullmäktige. Sammanträdet i augusti var utlokaliserat till Nössemark men i övrigt ägde sammanträdena rum i Utsiktens aula i Ed.

Kommunfullmäktiges mål är att allmänheten ska närvara med minst tio personer per sammanträde och att närvaron av ledamöter vid sammanträden med kommunfullmäktige ska vara 100 procent. Ledamöternas närvaro var 81 procent. Allmänhetens närvaro var i snitt fem personer per möte. Allmänhetens frågestund finns med som en stående punkt på dagordningen.

Kommunens demokratigrupp, som har i uppdrag att vitalisera kommunfullmäktiges arbete, sammanträdde vid ett tillfälle och genomförde vid fullmäktiges sista sammanträde en enkät om att utveckla kommunfullmäktiges sammanträden. Enkäten följs upp under 2010.

Kommunfullmäktige behandlade två revisionsrapporter utöver årsredovisning och halvårsbokslut, nämligen granskningar av lokalvårdsorganisatio-

nen, och budgetprocessen och dess inverkan på ekonomistyrningen inom socialnämnden.

EKONOMISKT UTFALL

Kommunfullmäktige

Resultat (mkr)	2009	2008
Intäkter	0	0
Kostnader	-0,4	-0,4
Nettokostnader	-0,4	-0,4
Budgetram	-0,4	-0,4
Budgetavvikelse	0	0

Drift (mkr)	Utfall	Budget	Avvik
Kommunfullmäktige	0,1	0,1	0
Revision	0,3	0,3	0
Kf Oförutsett	0	0,9	0,9
Summa	0,4	1,3	0,9

VALNÄMNDEN

Val till Europaparlamentet genomfördes den 7 juni. Från den 20 maj kunde man förtidsrösta i kommunhuset. I Dals-Eds kommun låg valdeltagandet på 32,1 procent, vilket var en ökning jämfört med 2004 med 2,5 procent. I riket låg valdeltagandet på 45,5 procent och i länet på 46,5.

Den 19 september 2010 är det val till riksdag, region- och kommunfullmäktige.

Valnämndens verksamhet bedrevs med ett överskott på 29 000 kr.

KOMMUNSTYRELSEN

VERKSAMHETSOMRÅDE

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ansvar för hela kommunens ekonomi och utveckling.

Styrelsen leder och samordnar planeringen av kommunens ekonomi och verksamheter. Kommunstyrelsen ansvarar också för arbetsmarknads-, sysselsättnings-, turism- och näringslivsfrågor. Styrelsen fungerar även som kommunens räddningsnämnd.

ÅRETS HÄNDELSER OCH VERKSAMHET

Finanskrisen medförde en kraftig nedjustering i beräkningarna av årets skatteintäkter.

Året chockstartade därför med åtgärder för att klara budgetramen.

I januari började även arbetet med att se över Edshus organisation och servicenämndens verksamheter.

Trots bistra ekonomiska tider kunde kommunen inviga en ny ungdomsgård vid torget i Ed.

Utbyggnaden av gymnasieskolan Utsikten blev färdig och detta kröntes med en ståtlig invigning.

Näringslivet hade ett tufft år. Ett av kommunens största företag, Fehrer, försattes i konkurs. Glädjande nog bildades ett nytt företag, Purtech, och produktionen kunde fortsätta, om än i något mindre skala.

Rekonstruktion genomfördes för Artinova Print och företaget fortsätter sin verksamhet i kommunens lokaler i Hökedalen under namnet Deflexo AB.

Nyföretagandet i övrigt var stort och målet med 15 nya företag nåddes med råge.

Vid Orrvägen byggdes 16 lägenheter i privat regi.

Under våren togs en pandemiplan fram, så att kommunen skulle vara väl förberedd om en pandemi slog till.

Kommunen sålde fastigheterna Muhlbocks och Eds Trådteknik, SBAB samt en garagebyggnad i Äng.

Energiprojektet Innovative Thinking avslutades efter två års arbete.

Ett nytt näringspolitiskt program togs fram i nära samarbete med näringslivsrådet. Projektet Ständiga Förbättringar i Dals-Eds kommun satte igång. På sikt ska kommunen bli effektivare och bättre på att tillfredsställa invånarnas behov av service.

I maj 2009 infördes elektronisk fakturahantering i full skala. Förberedelserna för att införa ett gemensamt PA-system för Dalsland pågick under 2009. Den 1 februari 2010 ska det vara klart att tas i bruk.

KOMMUNSTYRELSENS MÅL ÖVERGRIPANDE MÅL STABIL EKONOMI I BALANS

Vision

Genom en gemensam syn på ekonomisk hushållning få fram en förståelse och respekt för våra gemensamma tillgångar, dels genom förankring hos kommunens medborgare och politiker, dels genom återrapportering av fattade beslut.

Med denna insikt kan det skapas förutsättningar för att bygga upp en ekonomisk reserv som möjliggör en lägre skattenivå utan att det äventyrar verksamheter och utbud.

Inriktningsmål

Alla verksamheter inom kommunstyrelsen ska hålla budget.

Resultatmål

Verksamheten ska hålla budget. Målet uppfyllt.

Resultatmål

Alla verksamhetsansvariga ska hålla budget. Målet uppfyllt.

STABIL TILLVÄXT* OCH ENTREPRENÖRSKAP

Vision

Dals-Eds kommun ska fortsätta att vara känd för sitt företagsvänliga klimat. Kommunen ska ha en hållbar och ekonomiskt stark utveckling. Entreprenörskap som förhållningssätt ska vara en naturlig del i kommunens verksamheter.

Kommunen ska bli en av Sveriges mest framgångsrika inom områdena förnyelsebar energi, råvaruförädling och besöksnäring.

Kommunen ska skapa förutsättningar för den enskilde att kunna förverkliga sina drömmar och idéer genom flexibla tankebanor, förenklad byråkrati, bra utbildningsmöjligheter, attraktivt boende, bra kommunikationer och infrastruktur samt marknadsföring av kommunens tillgångar.

Inriktningsmål

Dals-Ed ska ha en årlig stabil tillväxt* där det är lika självklart att vara företagare som anställd.

Resultatmål

Kommunen ska ha minst 10 nystartade företag 2009. Målet uppfyllt.

Resultatmål

Förbättrad placering i Svenskt Näringslivs undersökning "Inställning till entreprenörskap". (Utgångsvärde rankingen 2007: inställning allmänheten plats 27, politiker plats 10 och tjänstemän plats 8). Målet ej uppfyllt. Resultat 2009: Allmänhetens inställning, plats 100. Politikers inställning, plats 17. Tjänstemännens inställning, plats 21.

Inriktningsmål

Den totala arbetslösheten ska minska i Dals-Eds kommun. Sysselsättningsgraden ska öka.

Resultatmål

Den totala arbetslösheten ska inte överstiga riksgenomsnittet. (Total arbetslöshet = antalet arbetslösa + arbetssökande i program med aktivitetsstöd.) Målet ej uppfyllt. Arbetslösheten uppgick till 8,3 procent i Dals-Ed, i riket 7,1.

Resultatmål

Sysselsättningsgraden ska öka under 2009. (Sysselsättningsgrad, statistik SCB: antalet sysselsatta ./ antal 20–64 år i befolkningen, år 2005 73,9 procent.) Inga uppgifter.

HÅLLBAR UTVECKLING, HÄLSA OCH MILJÖ

Vision

Dals-Ed ska vara en föregångskommun som kännetecknas av invånare som känner välbefinnande, trygghet, engagemang och lika värde.

Miljön och människors goda hälsa ska vara en grund för livskvaliteten och utgöra ett kraftfullt argument för människor att söka sig till, bo och verka i kommunen. Miljöhänsyn ska vara grunden för kommunens framtida utveckling och utgöra en hörnsten i arbetet med att skapa sysselsättning.

Inriktningsmål

Dals-Ed ska arbeta systematiskt och långsiktigt för att förbättra trivseln och hälsan i kommunen.

Resultatmål

Kommunens folkhälsosamordnare ska engagera kommuninvånarna att delta i projekt med inriktning på trivsel och hälsa. Riktvärde: -09 = minst 10 projekt. Målet uppfyllt.

Resultatmål

Invånarna i Dals-Eds kommun ska årligen erbjudas utbildning inom hållbar utveckling. En utbildning genomfördes.

Inriktningsmål

Dals-Ed ska arbeta för att skapa förnyelsebara energialternativ samt finna alternativa besparingsformer.

Resultatmål

Varje år ska 10 procent av de kommunägda fastigheterna ha genomfört värmeförlustmätning. Resultatmål – ångsiktigt mål 2011 ska det finnas minst 20 vindkraftverk uppförda eller beställda varav kommunen och kommuninvånarna äger vardera 10 procent. Målet ej uppfyllt.

DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET

Vision

I Dals-Eds kommun ska jämlikhet råda. Alla, unga som gamla, ska kunna påverka och medverka, vilja ta ansvar och möta varandra med glädje, respekt och förståelse.

Kommunen ska präglas av öppenhet och engagemang, där den enskilda individen ska kunna göra sig hörd och vara respekterad.

Inriktningsmål

Alla medborgare ska kunna nå beslutsfattare.

Resultatmål

Kommunstyrelsen ska verka för att öka kommuninvånarnas engagemang genom möjligheter att lämna förbättringsförslag på kommunens hemsida. Minst 10 förslag under år 2009. Målet uppfyllt.

Inriktningsmål

Kommunfullmäktige ska ha en god förankring med medborgarna och utgöra grunden för hur vår kommun styrs och utvecklas.

Resultatmål

Kommunstyrelsen ska verka för att öka ungdomars delaktighet i samhällsutvecklingen. Riktvärde: -09 = ungdomsrådet ska göras delaktigt i projektet Ungdomsdialogen. Målet ej uppfyllt. Ungdomsrådet har informerats om Ungdomsdialogen men har inte deltagit aktivt hittills i projektet.

I det lediga utrymmet invid landsvägen finns planer på uppförande av ett nytt köpcentrum.

KVALITETSSÄKRA KOMMUNENS BASVERKSAMHETER

Vision

Dals-Eds kommuns basverksamheter ska kännetecknas av hög kvalitet och service, effektivitet och god hushållning med resurser.

Inriktningsmål

Dals-Ed ska vara ett föredöme vad gäller kvalitetssäkring av kommunens basverksamheter.

Resultatmål

Lean-utbildning för samtlig personal inom kommunen under 2009. Målet ej uppfyllt.

ÖKA ATTRAKTIONSKRAFTEN I BOENDE- OCH VERKSAMHETSMILJÖER

Vision

Boende- och verksamhetsmiljöerna i Dals-Eds kommun ska vara så attraktiva att kommuninvånarna trivs och önskar bo kvar, samtidigt som miljöerna ska bidra till att fler invånare, investerare och företagare dras till kommunen.

Inriktningsmål

Öka attraktionskraften i boende- och verksamhetsmiljöer samt utveckla nya attraktiva områden för boende.

Resultatmål

Under 2009 ska seriösa kontakter har tagits med minst 3 exploatörer. Målet uppfyllt.

Resultatmål

Det ska arrangeras minst 6 torg- eller centrumaktiviteter per år. Målet uppfyllt.

Resultatmål

Offensivt arbeta med regering och länsstyrelse för rimliga strandskyddsregler, samt vid arbete med översiktsplan ta hänsyn till eventuella riksdagsbeslut i frågan. Målet i princip uppfyllt. Nya strandskyddsregler gäller från 1 juli 2009. Ett tillägg till ÖP03 om landsbygdsutveckling i strandnära lägen ska tas fram. I avvaktan på tillägget togs ett förslag till policy för landsbygdsutveckling fram. Det behandlas av kommunfullmäktige under våren 2010.

Resultatmål

Under 2009 ska process genomföras tillsammans med Vägverket och näringslivet om en attraktiv infart till Ed. Målet uppfyllt. Processen fortsätter 2010.

TURISM

Vision

Dalsland och Dals-Ed ska bli en av Sveriges starkaste turistmagneter.

Inriktningsmål

Dals-Ed ska vara ett välkänt och attraktivt turistmål.

Resultatmål

Antal övernattningar i kommunen ska öka med 10 procent under 2009. Målet ej uppfyllt. Perioden januari-oktober minskade antalet övernattningar med 9 procent.

Resultatmål

Att behålla placeringen plats 37 i rankingen från Turismen i Sverige 2007, en sammanställning kommun för kommun från SHR, Turismen i Sverige. Målet ej uppfyllt. På rankingen hamnar Dals-Ed på plats 41.

UTVECKLA EN BEHOVSANPASSAD KOLLEKTIVTRAFIK

Vision

För att människorna i Dals-Eds kommun ska kunna behålla ett stabilt socialt liv, måste de byta arbetsplats fler gånger än de byter bostadsort. Lösningen är att infrastrukturen byggs ut så att fler branscher och arbetsplatser nås från Dals-Ed. Kollektivtrafiken måste harmonisera med behovet av arbetspendling.

Inriktningsmål

Det ska vara möjligt att med acceptabel tidsåtgång kunna arbets- och studiependla till och från Ed.

Resultatmål

Under 2009 driva på regionen, Västtrafik och andra berörda för projekt om kollektivtrafik över gränsen Sverige-Norge. Målet ej uppfyllt. En förstudie genomfördes, men det var inte framkomligt att gå vidare med en ansökan.

VERKSAMHETSMÅL RÄDDNINGSTJÄNST

Vision

Inom Dals-Eds kommun är nollvisionen uppnådd. Alla kommunens invånare och besökare känner säkerhet och stor trygghet. Det förebyggande arbetet inom räddningstjänsten ligger i fronten inom Västra Götalands län.

Inriktningsmål

Antalet insatser ska minska med 2 från 2005 (44 stycken exklusive automat- och ivpa-larm).

Resultatmål

Antalet insatser ska minska med 2 från 2005 (44 stycken exklusive automat- och ivpa-larm).	Målet uppfyllt Antal larm 2009 var 36.
--	---

ARBETSMARKNADSENHETEN

Stabil ekonomi i balans

Inriktningsmål

På ett strukturerat sätt sköta och vårda den maskin- och bilpark som vi förfogar över, samt rutinmässigt sköta service och underhåll internt.

Resultatmål

Minskade kostnader för reparationer.	Målet ej uppfyllt. Kostnaden för reparationer blev 50 procent högre än budget. Maskinparken är gammal. Utbyten bör ske.
--------------------------------------	--

Inriktningsmål 2

AME ska inom ramen för verksamheten arbeta med uppdrag som gynnar kommunens tillväxt och samtidigt skapar en stabil ekonomi i kommunen.

Resultatmål 2

AME ska varje år involveras i minst ett nytt projekt som gynnar tillväxten i kommunen.	Målet delvis uppfyllt. Röjning kring industrifastigheter, omställningsarbeten kring bowlinghall, ungdomsgård med mera ägde rum.
--	---

Stabil tillväxt och arbete

Inriktningsmål

Öka intresset hos de arbetslösa för att starta och driva eget företag i egen regi eller tillsammans med andra.

Resultatmål

Den totala arbetslösheten ska ej överstiga ett genomsnitt för riket.	Målet ej uppfyllt. Den totala arbetslösheten i kommunen uppgick den 31/12 till 8,3 procent, vilket är 1,2 procentenheter högre än riksgenomsnittet.
--	--

Hälsa och miljö

Inriktningsmål

AME ska ta tillvara skogsavfallet för flisning i så stor utsträckning som möjligt.

Resultatmål

Istället för att elda grenar och ris flisas materialet för att sedan användas till uppvärmning i fjärrvärmeverk.	Målet uppfyllt. Allt skogsavfall har under året flisats och sålts som bränsle.
--	---

Demokrati och delaktighet

Inriktningsmål 1

Samtliga deltagare i arbetsmarknadspolitiska program ska ges möjlighet att framföra sina synpunkter på verksamheten samt komma med förslag till förbättringar.

Resultatmål 1

Antal nöjda deltagare i arbetsmarknadspolitiska program ska vara minst 90 procent.	Lågt deltagarantal – ingen mätning.
--	-------------------------------------

Inriktningsmål 2

I samband med skötsel av tätortsnära skog och grönytor ska fastighetsägare som angränsar till området ges möjlighet att komma med synpunkter i samband med att arbetet utförs.

Resultatmål 2

Öka antalet nöjda fastighetsägare med tomt som angränsar till kommunal mark.	Målet uppfyllt. Alla fastighetsägare i anknytning till markområdet informerades om tänkta insatser och har haft möjlighet att påverka. Det uppskattas, även om alla inte blir nöjda ändå. Antalet klagomål är få.
--	--

Nyckeltal AME	2009	2008	2007
Antal deltagare Returen	14	3	24
Antal deltagare i OSA	5	5	5
Antal personer i arbetspraktik	3	5	0
Antal personer i ungdomsgarantin	0	8	21
Antal personer i feriepraktik	34	34	32
Antal personer i Språngbrädan	0	0	0
Anställda med anställningsstöd	1	3	2
Anställda med lönebidrag	3	5	3
Plusjobb	0	11	17
Sökande kontakter, Norgejobb	70	102	120
Deltagare EU-proj Work Factory	30	12	0
Rehabteam samordningsförbundet	32	0	0
Starta eget-utbildning	36	5	0
Totalt	228	193	224

EKONOMISKT UTFALL

Driftbudget

Kommunstyrelsens verksamheter gav ett överskott på 3,3 mkr.

Följsamheten mot budget var mycket god bland de budgetansvariga. Ingen redovisade budgetunderskott. Kostnaderna för intern ränteersättning minskade. Det skapade ett överskott på cirka 3 mkr på kostnadssidan. Under finansieringsverksamheterna redovisas ett lika stort underskott för intern ränteersättning. Ett förstärkt anslag med 270 000 kr till Dalslands kanal uppbokades. Tidpunkten för utbetalning är inte fastställt.

Finansieringsverksamheten lämnade ett underskott mot budget på 1,1 mkr, medan de löpande verksamheterna gav ett överskott med 4,4 mkr. För målet om avsättning till pensionsreserv (1,7 mkr) krävs att kommunstyrelsen ger ett överskott på 1,7 mkr. Till följd av att resultatet blev än bättre, beslutade kommunstyrelsen i februari 2010 att avsätta 2 mkr. Skatteintäkter och utjämningsbidrag gav ett överskott med 1,2 mkr, efter att anslagen justerats för att möta kriskonjunktorens effekter. Återbetalning av kommunalskattemedel ska ske med 5,8 mkr i januari 2011. Det beaktades i 2009 års redovisning.

Räntenetto redovisar överskott med 0,3 mkr. Den interna ränteersättningen togs ut med 4,5 procent, enligt rekommendation från SKL. I budgeten räknades med 5 procent.

Personalförsäkringskostnaderna gav ett överskott med 2 mkr, på grund av att inga premier togs ut under 2009 för AGS-KI.

I årets resultat ingår reavinster vid fastighetsförsäljningar med 0,9 mkr och nedskrivningar med totalt 0,5 mkr.

Ekonomiskt utfall

Resultat (mkr)	2009	2008
Intäkter	82,7	22,8
Kostnader	118,7	172,2
Nettokostnader	201,4	195
Budgettram	198,1	190,6
Budgetavvikelse	3,3	4,4

Verksamhet (mkr)	Utfall	Budget	Avvikelse
Administration	12,4	12,4	0,1
Personalövergripande verksamheter	0,7	0,8	0,0
Fastighetsadministration	0,6	0,7	0,1
Kommunservice	0,6	0,6	0,0
Särskilda servicefunktioner	0,3	0,2	-0,1
Folkhälsa m m	0,3	0,3	0,0
Nämnd- och styrelseverksamhet	1,1	1,2	0,1
Stöd politiska partier	0,1	0,1	0,0
Övrig verksamhet politik	0,5	0,5	0,0
Fysisk teknisk planering	0,0	0,0	0,0
Näringslivsfrämjande åtgärder	0,7	0,5	-0,2
Konsument- och energirådgivning	0,0	0,0	0,0
Turistverksamhet	1,8	1,5	-0,3
Gata och väg	2,5	2,9	0,3
Parker och grönområden	0,1	0,1	0,0
Miljö och hälsa	0,1	0,0	-0,1
Räddningstjänst	4,0	4,1	0,1
Gem verksamhet block 2	1,2	1,2	0,0
Kulturverksamhet	0,0	0,1	0,1
Fritidsverksamhet	1,2	1,3	0,1
Förskoleverksamhet skolbarnomsorg	0,3	0,3	0,0
Skolväsen barn och ungdom	2,0	2,4	0,4
Kommunal vuxenutbildning	0,3	0,4	0,1
Vård, omsorg äldre och funkt hinderade	0,9	1,6	0,7
Gem verksamhet block 5	0,2	0,3	0,1
Flyktningmottagande	0,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsåtgärder	2,5	3,5	1,0
Näringsliv och bostäder	-1,5	-0,4	1,1
Kommunikationer	2,9	3,2	0,3
Energi, vatten och avfall	2,2	2,6	0,4
Summa	37,9	42,4	4,4

Finansiering (mkr)	Belopp	Total budget	Avvikelse
Pension och personalförsäkring	-1,7	0,3	2,0
Intern ränta	-10,9	-14,1	-3,1
Kommunalskatt	-163,6	-164,0	-0,4
Generella statsbidrag	-67,0	-65,4	1,6
Oförutsett	0,0	-1,4	-1,4
Finansiella kostnader och intäkter	3,9	4,2	0,3
Summa	-239,3	-240,4	-1,1

Kommunen har ett engagemang i näringslivet, bland annat genom ett stort innehav av fastigheter.

Under 2009 minskade engagemanget genom att fyra fastigheter såldes.

Nettokostnaden för näringsfastigheterna närmade sig ett nolläge 2007, borträknat från nedskrivningar.

Med samma beräkningsgrund uppgår nettokostnaderna till 3 mkr för 2008 och till 1,5 mkr för 2009. Resultatet tyngs av att drygt 0,5 mkr bokförts som osäkra fordringar.

Det höga beståndet av näringsfastigheter är bra för sysselsättningen, men på samma gång riskfyllt. Risknivån minskade med fastighetsförsäljningarna.

Kostnaderna för kollektivtrafiken minskade med 0,3 mkr till 2,9 mkr, vilket resulterade i ett lika stort budgetöverskott.

Nyckeltal

Kommunstyrelsen	2009	2008	2007	2006
Bostadsanpassning				
* Antal ärenden	16	23	26	28
Kommunförvaltning				
* Antal anknytningar i televäxel	340	280	280	260
* Antal PC-arbetsplatser i nätet	250	200	200	185
* Antal leverantörsfakturor	14 179	13 200	13 050	13 083
* Andel skanning %	70	26	20	
* Antal bearbetade löner	10 200	10 200	10 900	10 700
* Antal ärenden i KS	185	229	284	243
Näringsverksamhet				
* Antal hyresgäster i näringsfastigheter	45	60	63	60

Investeringsbudget

Årets överskott uppgår till 3,3 mkr. Det förs som vanligt vidare till nästa budgetår. Räddningstjänsten sparar till ett mer omfattande byte av fordon. Upphandlingen är genomförd och den nya släckbilen levereras under 2010.

Investeringar (mkr)	Utfall	Budget	Avvik
Kommunkontor inventarier	0,0	0,1	0,1
It-enhet inventarier	0,0	0,2	0,2
Inventarier AME/skogslag	0,0	0,1	0,1
Objektsreserv KS	0,0	0,1	0,1
Skogslag inventarier	0,0	0,0	0,0
Ekonomisystem Dalsland	0,0	0,1	0,1
Räddningstjänst fordon	0,0	2,5	2,5
Bråten 1:63 Artinova	0,1	0,4	0,3
Summa	0,1	3,4	3,3

FRAMTID

Konjunkturen tycks ha vänt och kommunens lokala näringsliv ser ljus på framtiden. Under 2010 startar byggandet av 21 vindkraftverk. Det är den hittills största satsningen i Dals-Eds kommun: budgeten ligger på cirka 650 miljoner kronor. Under 2010 byggs troligen ett köpcenter på Jordbron. En ny detaljplan för Stora Le-området ska upprättas. Ett utökat samarbete i näringslivsfrågor med kommunerna i Östfold prioriteras under året. Tolv nya lägenheter byggs i Trolldalen.

En medborgarenkät sänds ut till alla medborgare för att undersöka servicenivån i kommunens olika basverksamheter.

Kommunens invånare ska erbjudas banktjänster från tre olika banker. Det skapar en positiv konkurrenssituation.

Den 1 februari 2010 tas det nya PA-systemet i bruk. Arbetet fortsätter med att utveckla de ekonomiadministrativa systemen, bland annat med e-faktura och verksamhetsinformation.

Under 2010 får kommunerna ett särskilt statsbidrag för att klara lågkonjunkturen.

Bidrag ges bara 2010. För Dals-Eds kommun uppgår det till 4,6 mkr.

Om inte konjunkturen förbättras och driver upp skatteunderlaget, uppstår ett finansieringsproblem från och med 2011. Kommunchefen har fått i uppdrag att redovisa förslag till besparingar på 4 mkr.

FOKUSNÄMNDEN

Nettokostnaden var 95 mkr.

Fokusnämndens underskott uppgick till 0,9 mkr. För hög lärartäthet under våren 2009 i grund- och grundsärskola samt fler elever än beräknat i gymnasie- och gymnasiesärskolan är några av förklaringarna.

Antalet elever i grundskolan minskar och anpassning sker fortlöpande.

Andelen grundskoleelever med minst G i alla ämnen minskar och ligger under genomsnittet i Sverige.

Andelen behöriga till gymnasieskolan minskade och ligger strax under riksgenomsnittet.

Gymnasieskolan Utsikten flyttade in i om- och tillbyggda lokaler.

Ungdomens hus flyttade in i nya lokaler vid Torget.

VERKSAMHETSOMRÅDE

Fokusnämndens uppgift är att fullgöra kommunens ansvar inom fritids- och kulturverksamheten och det offentliga skolväsendet för barn, ungdomar och vuxna. Det omfattar grundskola, särskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning och förskoleverksamhet. Nämnden ansvarar också för svenskundervisning för invandrare, uppdragsutbildning för vuxna och ungdomsplatser.

ÅRETS HÄNDELSER OCH VERKSAMHET

Dals-Eds kommun deltog i Jämförelseprojektet inom områdena grundskola och förskoleverksamhet.

Ungdomens hus startade i nya lokaler vid Torget.

Utsiktens gymnasieskola flyttade in i om- och tillbyggda lokaler hösten 2009.

En ny förvaltningschef tillträdde 1 maj.

DRIFTPROJEKT 2009

KU8 (Kollegial utvärdering) – Kommunerna i norra Bohuslän, Färgelanda och Dals-Eds kommun deltar inom nätverket V8 i ett projekt för att utveckla verksamheterna i grund- och förskola.

Mediesamverkan Dalsland. Med hjälp av anslag från regionbiblioteket köpte Dalslandsbiblioteken in litteratur som annars skulle ha fjärrlånats för sammanlagt 110 kkr. Till Dals-Eds bibliotek förvärvades 143 volymer, främst kurslitteratur på högskolenivå. Projektet innebar att biblioteksservicen till främst vuxenstuderande ökade. Projektet löper från 2007 till och med 2010.

FOKUSNÄMNDENS MÅL

STABIL EKONOMI

Inriktningsmål

Inom fokus ska alla verksamheter ha ett bokslut i balans.

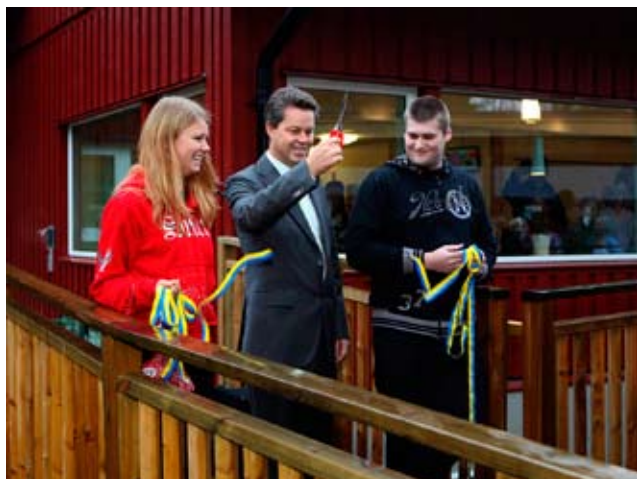
Resultatmål	Underskott med 0,9 mkr, vilket utgör mindre än 1 % av nettobudgeten.
Verksamhetsansvariga ska hålla budget.	Målet är delvis uppfyllt, då de flesta verksamhetsansvariga klarat sina budgetramar.

Totalt redovisades ett underskott med 0,9 mkr för 2009. Förskoleverksamheten är fortfarande för kostsam gentemot strukturkostnadsbidraget. I stort sett alla barn i åldrarna 2 till 5 år har plats i kommunens verksamheter. Till det tas ingen hänsyn i statsbidragssystemet.

Grundskolans organisation anpassades från hösten 2009 till minskande antal elever och förvaltningens resursfördelningssystem.

Antalet elever i gymnasieskola började minska hösten 2009. Fler elever än tidigare läser mer än tre år. Antalet elever i gymnasiesärskola är högt.

Utsiktens gymnasieskola har minskande antal elever på turismledarprogrammet (TL), medan antalet elever på det individuella programmet (IV) ökar. Antalet elever vid Utsiktens gymnasiesärskola ökar fortfarande rätt kraftigt.

Kommunstyrelsens ordförande Martin Carling inviger om- och tillbyggnaden av Utsiktens gymnasieskola med god assistans av Pia Hernvall och Mattias Bergendahl.

STABIL TILLVÄXT OCH ENTREPRENÖRSKAP

Inriktningsmål

Entreprenöriella aktiviteter ska vara naturliga inslag i verksamheterna för att stimulera alla att bli mer "ta-sig-för-samma" och på sikt skapa fler framtida innovatörer.

Resultatmål	Målet uppfyllt. Kommunen har tecknat ett treårsavtal med Innovatum (2008–2010). Förskolorna har haft ett samarbete med Innovatum i studiedagar "Saga-Teknik-Matematik". Utsiktens gymnasieskola deltar i verksamheten Ung företagsamhet.
Alla barn/elever ska ha deltagit i minst en entreprenöriell aktivitet per läsår.	

HÅLLBAR UTVECKLING, HÄLSA OCH MILJÖ

Inriktningsmål

Ökad fysisk aktivitet som attraherar båda könen och varierande åldrar.

Ökad medvetenhet om allas ansvar för vår gemensamma arbetsmiljö.

Resultatmål 1	Målet delvis uppfyllt. Återstår att ta fram en fritids- och kulturplan.
Den föreningsdrivna verksamheten ska utgöra grunden för fritids- och kulturverksamheten.	
Resultatmål 2	Central drogpolicy för ungdomar finns. SANT-tobak och droger ska minska. Nyckeltal finns hos folkhälsosamordnaren.
Användandet av alkohol, tobak och droger ska minska.	
Resultatmål 3	Livskunskap på schema samt Barns och elevers hälsa ska profilering inom pedagogiska verksamheter.
Barns och elevers hälsa ska främjas.	

DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET

Inriktningsmål

Barn/elever/föräldrar ska på olika sätt kunna påverka undervisningens innehåll, arbetsätt och arbetsformer.

Resultatmål	Enkäter genom Jämförelseprojektet, Benchmarking-projektet. Brukarenkäter inom fritids- och kulturområdet samt gymnasieskolan Utsikten. Resultaten redovisas i Fokusnämndens kvalitetsredovisning 2009.
Det positiva utfallet på enkäterna ska öka.	

ÖKA ATTRAKTIONSKRAFTEN I BOENDE- OCH VERKSAMHETSMILJÖER

Inriktningsmål

Den föreningsdrivna verksamheten ska utgöra grunden för fritids- och kulturverksamhet.

Resultatmål	Målet uppfyllt. Resultatet
Ändamålsenliga lokaler	kan förbättras genom en
Hög kvalitet i verksamheterna	fritids- och kulturplan. I
Hög servicenivå och trevligt bemötande	en undersökning av den
Bra trafikkommunikationer	sociala ekonomins inflytande
Ett rikt utbud av kulturella aktiviteter.	för tillväxt med mera i
	Fyrbodalkommunerna,
	som genomfördes av
	Coompanion Fyrbodol,
	hamnade Dals-Ed i topp. De
	många aktiva föreningarna
	i kommunen är en grund
	för den sociala ekonomin.
	När det gäller verksamhet
	i kommunal regi är barn-
	och ungdomsverksamheten
	prioriterad.

KVALITETSSÄKRA KOMMUNENS BASVERKSAMHETER

Inriktningsmål

Skapa en tydlig och gemensam bild av verksamheternas resurser och resultat som grund för delaktighet, analys, åtgärder och utveckling.

Utgöra ett viktigt underlag för politiska beslut på lokal nivå.

Resultatmål

Användande av BRUK Målet uppfyllt.

Deltagande i

Benchmarkingprojektet

Deltagande i

Jämförelseprojektet

Förskola, grundskola och gymnasieskola använder sig av BRUK (Bedömning, Reflektion, Utveckling och Kvalitet) i sitt arbete med utvärdering. Genom att koppla samman de nationella och kommunala målen i en verksamhetsplan och arbetsplan skapar verksamheten en helhet för budget, uppföljning och redovisning. Fokusförvaltningen deltar i Benchmarkingprojektet med Färgelanda och sex kommuner från norra Bohuslän. Under 2009 deltog gruppen även i Jämförelseprojektet. Under våren undersöktes grundskolan och på hösten förskoleverksamheten. Båda undersökningarna var ur ett medborgarperspektiv.

Kvalitativa resultat och utvecklingsarbete presenteras mer djupgående i kvalitetsredovisningar i slutet av februari 2010.

Lee-området – ett nytt bostadsområde alldeles invid Stora Lee?

EKONOMISKT UTFALL

Resultat (mkr)	2009	2008	2007
Intäkter	50,5	43,7	35,6
Kostnader	-145,8	-136,7	-126,7
Varav löner	-85,7	-80,6	-71,1
Nettokostnader	-95,3	-93,0	-91,1
Budgetram	-94,4	-91,8	-90,9
Budgetavvikelse	-0,9	-1,2	-0,2

Drift (mkr)	Budget	Utfall	Avvik
<i>Verksamhet</i>			
Administrativa enheter	3,3	2,8	0,5
Politisk verksamhet	0,2	-0,3	-0,1
Kulturverksamhet	4,3	4,4	-0,1
Fritidsverksamhet	2,1	2,0	0,1
Förskola och skolbarnsomsorg	20,9	20,8	0,1
Grund- och grundsärskola	36,7	37,1	-0,3
Gymnasie- och gymnasiesärskola	24,3	24,9	-0,7
Utsiktens gymnasieskola	-0,4	-0,8	0,4
Kommunal vuxenutbildning	2,7	2,7	0
Internatboende Utsikten	0,3	1,1	-0,8
Summa	94,4	95,3	-0,9

Investeringar (mkr)	Budget	Utfall	Avvik
Flera mindre projekt	0,5	0,5	0
Utsiktens gymnasieskola	0,8	0,8	0
Summa	1,3	1,3	0
Ombudgetering till 2010			3 000 kr

Fokusnämnden redovisar totalt ett underskott med 0,9 mkr.

Under- och överskott i stora drag:

+0,5 mkr rehab och fortbildning (lärar- och förskolelyft)

-0,6 mkr interkommunala avgifter gymnasie- och gymnasiesärskola

-0,3 mkr Hagaskolan

+0,3 mkr Snörrumskolan

-0,4 mkr Utsiktens gymnasieskola

-0,3 mkr förskolor, del av sparkrav.

ADMINISTRATIVA ENHETER

Överskott med 0,5 mkr.

Anslag för rehabilitering av personal samt kompetensutveckling ligger under förvaltningschefen. Deltagandet i lärar- och förskolelyft var lågt. Hela anslagen utnyttjades inte.

Från 2009 arbetar verksamheterna inom fokus- och socialförvaltningarna enligt "Edsbus" med lokalt framtagna riktlinjer.

NÄMNDVERKSAMHET

I reglementet för fokusnämnden anges en tydlig ansvarsfördelning. I ett specifikt ärende ifrågasattes nämndens ansvarsområde. Det tog mycket kraft i nämndsarbetet. Utsiktens gymnasieskola och Ungdomens hus flyttade in i ny- och ombyggda lokaler. Fokusnämnden känner otrygghet när det gäller ansvarsfördelningen vid investeringsprojekt.

Under året sammanträdde fokusnämnden nio gånger. Arbetsutskottet sammanträdde elva gånger.

KULTURVERKSAMHET

Underskott med 0,1 mkr.

Allmän kulturverksamhet

Alla barn och ungdomar gavs tillfälle att uppleva minst två kulturella arrangemang på skoltid. I övrigt erbjöds kulturarrangemang både i egen regi och genom föreningar och studieförbund. Aktiviteter för barn och ungdom anordnades under sportlov och höstlov. Sportlovsaktiviteterna lockade sammanlagt 523 deltagare. En uppskattad ljusfest anordnades av förvaltningen i november. En klass på Utsikten tillverkade ljuslyktor i olika former och färger tillsammans med konstnären Line Bergseth. Flera föreningar var engagerade i ljusfesten.

	2005	2006	2007	2008	2009
Svea Bio					
Antal biobesök/år	4 269	4 822	3 941	4 264	4 313
Antal biobesök/förest	54	65	62	54	63
Antal förest	79	74	64	79	68
Studieförbund					
Antal studietimmar i bidragsunderlag	3 547	2 932	3 956	3 547	3 517

Bibliotek

Bibliotekets besöksiffror sjönk med cirka 800 besök. En del av förklaringen är att befolkningen minskat. Öppettiderna ändrades, vilket upplevdes positivt. En brukarenkät genomfördes under hösten. En större andel av besökarna än tidigare var nöjda eller ganska nöjda med öppettiderna. 2009 var antalet aktiva låntagare högre än det varit något av de tidigare åren. Låntagarna kan använda samma lånekort i kommunerna Dals-Ed, Bengtsfors och Färgelanda och har tillgång till det samlade mediebeståndet. Behovet av datorer för turister är stort.

	2005	2006	2007	2008	2009
Bibliotek					
Öppethållande (antal tim/v)	35	27	27	27	27
Andel brukare som är nöjda/ganska nöjda med öppettiderna (%)	91	48	48	48	65
Besökare på huvud- biblioteket (besök)	47 091	39 919	38 510	36 606	35 770
Utlåning på huvud- biblioteket (exemplar)	42 397	42 389	45 616	45 367	44 964
Aktiva låntagare (antal personer)	*	1 958	1 945	1 978	2 059
Antal bokningar av datorer			3 327	2 487	2 213

Kulturskola

Kulturskolan har ansvaret för den obligatoriska musikundervisningen vid grundskolan förutom i åk 1.

Kulturskolans frivilliga verksamhet vänder sig till barn och ungdomar i åldrarna 9–18 år. När barnen börjar åk 3 erbjuds alla att börja spela ett instrument. 70–75 procent brukar anmäla sig, vilket är en hög siffra jämfört med landet i övrigt. Det stora flertalet elever erbjuds även att vara med i orkestrar och körer. Den frivilliga dansundervisningen är mycket populär, främst bland flickor.

Nyckeltal kulturskola

Alla kommunens barn och ungdomar från åk 3 som så önskar ska om möjligt beredas plats i kulturskolan.

	2007	2008	2009
Totalt antal inskrivna elever	171	176	174
Andel av elever åk 3–9, %	40	44	44
Antal musikelever	145	137	135
Antal danselever	72	84	79
Antal elever i kö	24	21	20
Antal aktiviteter/elev	1,4	1,9	1,8
Andel elever som framträtt inför publik, %	65	75	70

Trots minskande elevtal på grundskolan minskar inte kulturskolans elevtal nämnvärt. Kön minskade från 21 elever till 20 elever.

FRITIDSVERKSAMHET

Överskott med 0,1 mkr.

Allmän fritidsverksamhet

Ledarutbildningsbidraget utnyttjades i mycket liten omfattning. Föreningarna får allt svårare att rekrytera nya ledare.

	2005	2006	2007	2008	2009
Föreningar					
Antalet redov ungdoms- aktiviteter	2 830	3 060	2 708	2 400	2 340
Antal föreningar som fått aktivitetsstöd	19	18	16	15	16
Bidrag kr/redovisad aktivitet	40	37	42	50	51
Simskola					
Antal deltagare i sim- undervisning	99	82	50	68	68
Antal sålda simmärken	577	527	251	316	449

Idrotts- och fritidsanläggningar

Brukshundsklubbens verksamhet med tävlingar och kurser har utvecklats sedan man flyttade till Bölevallen. Eds Ryttarsällskap arbetade vidare för att förverkliga planerna på ett ridhus. Flera tävlingar anordnades på den nya ridbanan. Finansieringen av ett ridhus fick ingen lösning under året. Bollhallen fick en välbehövlig upprustning. Rutinerna kring tillsyn och ordningsregler skärptes. En samling ungdomar bildade föreningen Eds Freeriders, som har som mål att få till stånd en dirtbikebana. Det är på god väg att förverkligas. Kommunens hälso- och ungdomsamordnare stöttar.

Bidrag i kr/redovisad aktivitet är högre än tidigare år. Hela budgetanslaget delas ut och då färre aktiviteter redovisas blir nyckeltalet högt.

Ungdomsgård

Ungdomens hus flyttade in i nya lokaler vid Torget. Besöksfrekvensen var relativt hög. Utformningen av Ungdomens hus sker i samverkan mellan personal och ungdomar. En verksamhetsutvecklare är anställd på två år från hösten 2009. Finansiering sker genom Folkhälsan.

FÖRSKOLA OCH SKOLBARNSOMSORG

Överskott med 0,1 mkr.

En heltidsplats omfattar 30 timmar i förskola och familjedaghem och 15 timmar i fritidshem. Barnens scheman anger genomsnittlig placeringstid – se tabell. Kommunens taxa med dagens tre nivåer innebär många 15-timmarsbarn i verksamheterna.

Resultatmål: Antalet heltidsarbetare per 100 heltidsbarn ska ligga i nivå med budget.

	Bokslut 2005	Bokslut 2006	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Budget 2009	Bokslut 2009
Personaltäthet/ 100 heltidsbarn						
Förskola (30 h)	21,3	22,4	23,8	20,5	17,8	23,4
Skolbarnsomsorg (15 h)	5,9	3,8	4,6	4,8	3,9	3,0
Familjedaghem (30 h)	19,6	22,8	22,4	23,8	21,8	24,9

Kostnaderna för 2009 ligger fortfarande över kommunens strukturstödskostnadsbidrag, och personaltätheten är hög jämfört med budget för förskole- och familjedaghemsvksamheterna. Enligt Jämförelseprojektet har Dals-Eds kommun en ovanligt hög andel barn, 95 procent i åldrarna 1–5 år, som har någon typ av barnomsorg (förskola eller familjedaghem). Av de övriga kommunerna inom projektet ligger de flesta på 81–85 procent.

Förskolor

I kommunen finns fyra förskoleenheter med totalt nio avdelningar omfattande cirka 180 barn. Under hösten deltog Dals-Eds kommun i ett jämförelseprojekt tillsammans med Färgelanda och sju kommuner i norra Bohuslän. Föräldrar och barn är mycket nöjda med verksamheten. Dals-Ed får sämst resultat i frågor om information (hemsidor) och önskad placering (enhet). I enkätundersökningen får frågor om maten absolut sämst resultat. Barnen var under mätveckorna 45 och 46 närvarande 88 procent av den anmälda schemalagda tiden. Den genomsnittliga placeringstiden ligger på 22,7 timmar.

Familjedaghem

För närvarande finns det elva dagbarnvårdare. Närmare 25 procent av barnen i familjedaghem är fritidsbarn, vilket drar ned den genomsnittliga placeringstiden som ligger på 20,5 timmar. Enligt Jämförelseprojektet är Dals-Ed kommunen med högst andel barn i familjedaghem med 27 procent.

Skolbarnsomsorg – fritidshem

Fritidshemsavdelningarna har många barn inskrivna och en låg personaltäthet. Det innebär att vikarier alltid måste tas in vid frånvaro och vikariekostnaden blir stor. Den genomsnittliga placeringstiden är 15,3 timmar, vilket är högt.

GRUND- OCH GYMNASIESKOLA

Förskoleklass

Läsåret 08/09 – 4 grupper (13, 13, 11, 11)

Läsåret 09/10 – 4 grupper (14, 13, 14, 12)

Varje grupp har 0,75 tjänst, därutöver finns tillgång till en språkpedagog på halvtid. Personaltätheten ökade med 0,15 per grupp sedan läsåret 08/09.

Grundskola

Överskott med 0,2 mkr. Bidrag från Migrationsverket för 2008 och 2009 betalades ut 2009.

Antalet grundskoleelever i åk 1–9 fortsätter att sjunka fram till läsåret 11/12, för att sedan plana ut till cirka 450 elever. Kommunen har inom några år en två-parallell grundskola. Undervisningspersonalen anpassas till aktuellt elevtal inför varje nytt läsår. Grundskolans personaltäthet inklusive elevassistenter per 100 elever låg på 9,2 och lärartätheten på 8,3 tjänster.

Verksamheten ser en ökning av elever i behov av olika typer av extra stöd. Det betyder också fler elever som inte är behöriga till ett nationellt gymnasieprogram.

Andelen elever i åk 9 som erhåller lägst betyg godkänt (nått målen) i alla ämnen ska öka.

	Dals-Eds kommun	Riket
2005	79,5	75,5
2006	71,1	76,0
2007	69,7	76,1
2008	78,8	76,6
2009	76,4	77,0

Andelen elever som nått målen i alla ämnen minskar, och ligger strax under snittet för riket.

Eleverna i Dals-Eds kommun ska vid de nationella utvärderingarna ligga i nivå med, eller över, riksgenomsnittet vad gäller det genomsnittliga meritvärdet.

	Dals-Eds kommun	Riket
2003	205,6	205,4
2004	201,9	206,9
2005	213,6	206,3
2006	214,7	206,8
2007	204,0	207,3
2008	209,0	209,3
2009	202,8	209,6

Det genomsnittliga meritvärdet sjönk kraftigt jämfört med 2008 och jämfört med snittet för riket.

Andelen elever behöriga att söka ett nationellt gymnasieprogram ska ligga i nivå med, eller över, riksgenomsnittet.

	Dals-Eds kommun	Riket
2003	89,2	89,9
2004	88,6	89,6
2005	93,2	89,2
2006	93,3	89,5
2007	81,8	89,1
2008	90,9	88,9
2009	87,3	88,8

Andelen elever behöriga att söka ett nationellt gymnasieprogram sjönk och ligger under riksgenomsnittet.

Grundsärskola

Underskott med 0,6 mkr.

Från hösten 2008 sjönk antalet elever kraftigt eftersom många började gymnasiet. Under våren anpassades verksamheten till färre antal elever.

Gymnasieskola – externt

Underskott med 0,6 mkr.

Läsåret 08/09 var det sista läsåret med över 200 elever i aktuella år inom gymnasie- och gymnasiesärskola.

En elev vid en gymnasiesärskola kostar i interkommunal avgift cirka 220 kkr per läsår. Särskoleeleverna har möjlighet att gå tio år i grundskola, vilket kan göra det svårt att budgetera kostnaden för gymnasiet.

Kommunens strukturkostnad låg på i snitt cirka 86 kkr per elev, oavsett om eleven går i gymnasie- eller gymnasiesärskola. Från läsåret 09/10 har kommunen 12 elever i gymnasiesärskola.

Andelen avgångselever som efter högst fyra års studier lämnar gymnasieskolan med slutbetyg innebärande grundläggande behörighet till högskola och universitet ska öka, inklusive IV (exklusive IV).

	Dals-Eds kommun	Riket
2006	72 (75)	75
2007	67 (68)	75
2008	71 (80)	76
2009	79 (85)	76

Andelen elever som klarar gymnasiestudierna på högst fyra år ökade kraftigt jämfört med de föregående tre åren och ligger över rikssnittet.

Dals-Eds gymnasium – Utsikten

Underskott med 0,3 mkr.

Gymnasiesärskolan (gysär) är just nu inne i en expansiv fas som fortsätter ytterligare ett år. "Växtvärken" ger en ansträngd ekonomi.

Gymnasiesärskolan har cirka 71 elever, varav 26 påbörjade sin utbildning hösten 2009.

Inför skolstarten hösten 2009 kunde elever och lärare ta i bruk om- och tillbyggda lokaler.

Samtliga boenden är fullbelagda, vilket innebär att nytt boende måste tillkomma om elevtalet ökar. Vid varje boende finns cirka fem anställda. Från läsåret 09/10 är gysär fullt utbyggt med fyra fulla år.

Turismledarprogrammet (TL) och individuella programmet (IV) omfattade cirka 100 elever under 2009, varav 21 började på (TL) och 10 elever på IV hösten 2009. IV hade under hösten 17 elever totalt.

Samtliga gemensamma kostnader för Dals-Eds gymnasium budgeteras och bokförs under TL.

KOMMUNAL VUXENUTBILDNING

Antalet genomförda verksamhetspoäng motsvarar cirka 53 heltidsstudieplatser. Antalet deltagare var dock mycket högre, vilket innebär att vuxenutbildningens deltagare i hög grad studerar på deltid. Det är en markant ökning av deltagare och ännu större ökning av producerade poäng än 2008. Det beror främst på den försämrade konjunkturen med ökad arbetslöshet, statens riktade medel för yrkesvux, men också på att ett större antal studerande läst flera kurser samtidigt.

Nyckeltal vuxenutbildning

	2007	2008	2009
Deltagare särvox	1	2	1
Deltagare gruv	10	10	16
Deltagare gymnasiekurser teori	83	76	128
Deltagare gymnasiekurser yrkes	23	37	30
Deltagare sfi	30	49	32
Deltagare högskolekurser på distans	13 t	15	8
Totalt antal deltagare	160	189	215

Verksamhetspoäng

	2007	2008	2009
Våren poäng	21 350	15 280	19110
Hösten poäng	15 355	11 205	23095
Totalt poäng	36 705	26 485	42205
Antal högskolekurser på distans	2	2	2

BENCHMARKING – V8 2009

Dals-Eds kommun deltar genom V8 (Vision 8 kommuner) i ett Benchmarkingprojekt. En särskild rapport redovisas i fokusnämndens Kvalitet och resultatredovisning (KR) 2009.

JÄMFÖRELSEPROJEKTEN 2009

Under 2009 deltog Dals-Eds kommun i Jämförelseprojektet. Under våren gjordes jämförelser inom grundskoleverksamheten och under hösten barnomsorg med inriktning förskoleverksamhet. Båda projekten var ur ett medborgarperspektiv. Rapporterna kan beställas från fokuskansliet.

GRUNDSKOLA

Totalkostnad utifrån förväntad kostnad

I detta mått utgick jämförelseprojektet från totalkostnaden för skolan. Uppgifterna sammanställs varje år i SCB:s publikation "Vad kostar verksamheten i din kommun?" (VKV).

Därefter använde projektet de faktorer som ligger till grund för det kommunala utjämningsystemet för att få fram ett riksgenomsnitt för skolans kostnader. I utjämningsystemets delmodell för grundskola och förskoleklass tas hänsyn till

antal barn 6–15 år, antal barn med utländsk bakgrund samt en glesbyggsfaktor (skolskjutsar och småskolor). (Det är alltså inte samma faktorer som ingår vid en SALSA-beräkning.) Snittet blir 100 och kommunerna fördelar sig utifrån det i antingen en högre (+) eller lägre (-) kostnad. En positiv avvikelse innebär alltså att kommunen har en kostnadsnivå som är högre än vad strukturen motiverar, en negativ avvikelse visar det omvända. Måttet anger procentuell skillnad mellan redovisad kostnad och standardkostnad 2007, beräknad utifrån utjämningsystemet.

Delar av de nya ungdomslokalerna i centrumhuset.

Totalkostnad för grundskola utifrån förväntad kostnad och placering bland landets kommuner. (Källa: Vad kostar verksamheten, SKL (tabell 11))

	Dals-Ed	Färgelanda	Lysekil	Munkedal	Orust	Sotenäs	Strömstad	Tanum	Tjörn
Totalkostnad/ förväntad kostnad	96	103,2	94,9	106,3	97,5	102	114,8	107,2	109,8
Placering i landet	128	226	109	258	144	205	286	264	272

Tolkningsexempel: Dals-Eds redovisade kostnad 2007 är 96 och avviker 4 procentenheter från rikssnittet (100) och placerar Dals-

Ed på kommunplats 128. Avvikelsen är negativ, vilket innebär att man har lägre kostnader än vad som förväntas.

Mobbning

I projektet genomfördes en enkät i åk 6 om mobbning. Resultaten skiljer sig åt mellan kommunerna. I en mindre kommun väger en enskild elevs åsikt tyngre. Andelen som känner sig trakasserad av någon vuxen är hög. Resultatet liknar det som framkommit i nationella undersökningar.

Överlag känner sig flickorna mer utfrusna och trakasserade eller kränkta i skolan än vad pojkarna gör.

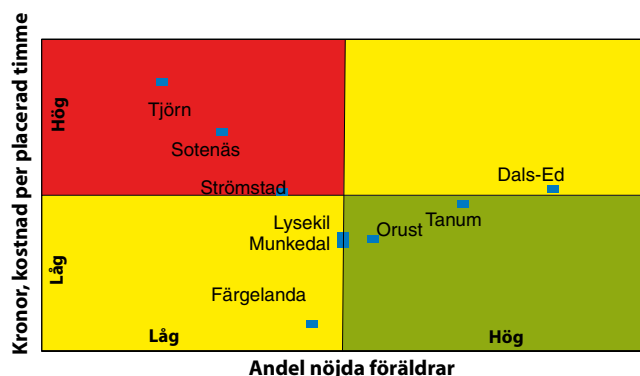
Färgelanda utgör ett gott exempel med genomgående lägst andel elever som känner sig utsatta.

Resultaten i Dals-Ed innebar en varningssignal och föranledde arbete runt värdegrund på Hagaskolan.

BARNOMSORG

Nätverket kartlade och kommenterade respektive kommuns placering i förhållande till nätverkets genomsnitt inom olika områden. För att undersöka hur effektiv den egna kommunen är begränsades kvalitetsbegreppen till att endast röra föräldrarnas nöjdhet med respektive kommuns förskola. Kostnaden avser den kostnad kommunen har för pedagogisk personal per schemalagd vistelsetimme.

I projektet sammanställdes dessa två nyckeltal i en fyrfälts tabell för att man enkelt ska kunna se en relation mellan kostnad och upplevd nöjdhet hos brukarna — effektivitet. Det är viktigt att observera att tabellen är framtagen genom att man använder nätverkets genomsnittliga resultat som centrum för tabellen. Jämförelsen kan därför bara begränsas till nätverkets nio kommuner.

Ett naturligt samband borde vara att en låg kostnad resulterar i låg nöjdhet bland brukarna. En hög kostnad ger förutsättningar för en hög nöjdhet. Om en verksamhet har hög nöjdhet till låg kostnad kan man säga att verksamheten är effektiv i sitt sätt att använda de resurser man har, samtidigt som man är ineffektiv om kostnaderna är höga och föräldrarnas nöjdhet är låg.

Dals-Eds kommun redovisar projektets nöjdaste föräldrar. Kommunens NKI (Nöjd Kund Index) uppgick till 87, vilket är mycket bra. Snittet i projektet låg på 80. SCB (Statistiska centralbyrån) framhåller att i liknande undersökningar med index

är resultat i intervallerna 70 till 90 mycket bra. En enkätundersökning genomfördes i samtliga kommuner bland femåringarna och deras föräldrar. Dals-Eds kommun redovisar projektets tredje högsta kostnad per placeringstimme. Kommunens placering i fyrfälts tabellen indikerar att Dals-Eds kommun satsar på förskoleverksamheten och att det genererar en mycket god kvalitet.

FRAMTID

Fokusförvaltningen har ett antal utredningsuppdrag att påbörja och/eller slutföra. Dels väntar utredning och beslut om lokal- och organisationsfrågor för förskola, fritidshem, förskoleklass och grundskola samt fritids- och kulturområden, dels ska förvaltningen ta fram en fritids- och kulturplan.

- Nationella prov görs numera i åk 3.
- Trycket ökar på vuxenutbildningen till följd av den ekonomiska krisen och lågkonjunkturen.
- Skolinspektionen besöker Dals-Eds kommun under februari 2010.

En så kallad lärplattform inrättades under 2009 för att utveckla kommunikationen med bland andra föräldrar. Dokumentation i lärplattformen dominerar den pedagogiska verksamheten på för-, grund- och gymnasieskola framöver.

Ett förbättringsarbete med tydliga kopplingar mellan kvalitetsredovisning (förbättringsområden), verksamhetsplan (mål) och arbetsplan (åtgärder) pågår. 2008 års "bokslut – resultat och kvalitet" är ett första steg på vägen. Där ingår en översyn av förvaltningens rutiner och dokument med förenklingar och förbättringar. Arbetet ska också klargöra vad den resursmodell som kommunen använder innebär för fokusnämndens möjligheter att bedriva verksamhet.

PLAN- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

105 bygglov beviljades, bland annat för utbyggnad av Konsumbutiken och för nya bostadslägenheter vid Orrvägen.

Nettokostnaden var 1,4 mkr.

Nämnden höll budgeten med ett mindre överskott.

VERKSAMHETSBESKRIVNING

Plan- och byggnadsnämnden i Dals-Eds kommun fullgör uppgifter inom plan- och byggväsendet (PBL med flera lagar). Huvuduppgifterna är att pröva bygglov, rivningslov, marklov, förhandsbesked och strandskyddsdispenser, upprätta detaljplaner och bistå kommunstyrelsen vid översiktsplaneringen. Tillsyn enligt PBL och kartverksamheten ligger också inom ansvarsområdet.

ÅRETS HÄNDELSER OCH VERKSAMHET

Plan- och byggnadsnämnden består av fem ledamöter och fem ersättare. Nämnden hade nio sammanträden.

Sammanlagt handlades 105 bygglov. Exempel på bygglov är tillbyggnad av Konsumbutiken, flerbostadshus på Orrvägen, utbyggnad av det nya detaljplaneområdet i Nössemark med fritidshus, en villa och flera fritidshus på landsbygden.

Från och med 1 juli tog kommunen över handläggningen av strandskyddsdispenser från länsstyrelsen. Vid årets slut hade sex strandskyddsdispenser handlagts.

En fördjupad översiktsplan för Nössemark togs fram och var ute på samråd.

Plan- och byggkontoret upprättade ett förslag till policy för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-område) i samband med det fördjupade översiktsplanarbetet i Nössemark.

Kommunarkitekten deltog i en projektgrupp i Kommunalförbundets regi för att ta fram en gemensam vindbruksplan för Dalsland. Planen har varit ute på samråd.

En utvidgning av detaljplan för Torps industriområde antogs. I och med det går det att göra fastighetsregleringar när befintliga verksamheter utökas.

Detaljplan för Ed 1:121 för Trolldalen antogs. Den nya planen gör det möjligt att stycka av befintliga fastigheter och bygga bostäder.

Ett samråd med länsstyrelsen påbörjades om möjligheten att aktualitetsförklara översiktsplanen från 2003. Diskussioner fördes med Vägverket om att förbättra infarten till Ed.

Förberedelsearbetena inför byggandet av vindkraftsparken på Töftedalsfjället påbörjades.

ÖVERGRIPANDE MÅL STABIL EKONOMI I BALANS

Vision

Genom en gemensam syn på ekonomisk hushållning få fram en förståelse och respekt för våra gemensamma tillgångar, dels genom en förankring hos kommunens medborgare och politiker, dels genom en återrapportering av fattade beslut.

Med denna insikt kan det skapas förutsättningar för att bygga upp en ekonomisk reserv som möjliggör en lägre skattenivå utan att det äventyrar verksamheter och utbud.

Inriktningsmål

Utökad verksamhet (t ex planarbete initierat av exploatör) finansieras med avgifter.

Resultatmål

Antal planer finansierade med avgifter ska öka.	Målet uppfyllt.
---	-----------------

STABIL TILLVÄXT OCH ENTREPRENÖRSKAP

Vision

Dals-Eds kommun ska fortsatt vara känd för sitt företagsvänliga klimat samt ha en hållbar och ekonomiskt stark utveckling. Entreprenörskap som förhållningssätt ska vara en naturlig del i kommunens verksamheter.

Kommunen ska bli en av Sveriges mest framgångsrika kommuner inom områdena förnyelsebar energi, råvaruförädling och besöksnäring.

Kommunen ska skapa förutsättningar så att den enskilde får möjligheter att förverkliga sina drömmar och idéer genom: flexibla tankebanor, förenklad byråkrati, bra utbildningsmöjligheter, attraktivt boende, bra kommunikationer och infrastruktur samt marknadsföring av kommunens tillgångar.

Inriktningsmål

God planberedskap så att olika behov inom handel, verksamheter och boende kan tillgodoses och planinitiativ från exploatörer tas emot positivt.

Resultatmål

Planverksamheten ska svara mot behovet.	Målet uppfyllt.
---	-----------------

HÅLLBAR UTVECKLING, HÄLSA OCH MILJÖ

Vision

Dals-Ed ska vara en föregångskommun som kännetecknas av invånare som känner välbefinnande, trygghet, engagemang och lika värde.

Miljön och människors goda hälsa ska vara en grund för livskvaliteten och utgöra ett kraftfullt argument för människor

att söka sig till, bo och verka i kommunen. Miljöhänsyn ska vara grunden för kommunens framtida utveckling och utgöra en hörnsten i arbetet med att skapa sysselsättning.

Inriktningsmål

All planläggning ska ta hänsyn till nationella miljömål och folkhälsomål.

Resultatmål

Antagna planer under året ska ta hänsyn till nationella miljö- och folkhälsomål.	Målet uppfyllt.
--	-----------------

DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET

Vision

I Dals-Eds kommun ska jämlikhet råda. Alla, unga som gamla, ska kunna påverka och medverka, vilja ta ansvar och möta varandra med glädje, respekt och förståelse.

Vår kommun ska präglas av öppenhet och engagemang, där den enskilda individen ska kunna göra sig hörd och vara respekterad.

Inriktningsmål

Information om bygglov och planer ska vara tillgängliga för alla.

Resultatmål

Information och blanketter ska finnas tillgängliga på hemsidan.	Målet uppfyllt.
---	-----------------

KVALITETSSÄKRA KOMMUNENS BASVERKSAMHETER

Vision

Dals-Eds kommuns basverksamheter ska kännetecknas av hög kvalitet och service, effektivitet och god hushållning med resurser.

Inriktningsmål

Basverksamheterna ska vara kvalitetssäkrade.

Resultatmål

Handläggningen av ärenden ska vara snabb, korrekt och rättssäker.	Målet i princip uppfyllt. Översyn av mallar, blanketter och rutinbeskrivningar pågår och ska vara klart 2010.
---	---

ÖKA ATTRAKTIONSKRAFTEN I BOENDE- OCH VERKSAMHETSMILJÖER

Vision

Boende- och verksamhetsmiljöerna i Dals-Eds kommun ska vara så attraktiva att kommuninvånarna trivs och önskar bo kvar, samtidigt som miljöerna ska bidra till att fler invånare, investerare och företagare dras till kommunen.

Inriktningsmål

Ta initiativ till att öppna attraktiva områden för byggande (t ex sjönära tomter).

Resultatmål

Planera för attraktiva tomter inom minst ett område.	Målet i princip uppfyllt. Nya strandskyddsregler gäller från 1 juli 2009. Ett tillägg till ÖP03 om Landsbygdsutveckling i strandnära lägen ska tas fram och i avvaktan på tillägget har ett förslag till policy för landsbygdsutveckling tagits fram och ska behandlas av kommunfullmäktige under våren 2010.
--	---

VERKSAMHETSMÅL

LOV OCH TILLSYN

Inriktningsmål

Överklagade beslut ändras ej av länsstyrelse eller annan överklagandeinstans.

Beslut fattas senast 6 veckor efter inkommen komplett ansökan.

Resultatmål

Inga överklagade ärenden. Normala handläggningstider.	Målet uppfyllt.
--	-----------------

PLANVERKSAMHETEN

Inriktningsmål

Påbörja aktualitetsförklaring/revidering ÖP03. Fördjupad översiktsplan (FÖP) Nössemark antas. Tillägg till översiktsplan för vindkraft Dalsland antas. Slutföra och anta DP Hökedalens industriområde. Slutföra DP Trolldalen. Påbörja arbetet med DP Trolldalen.

Resultatmål

Genomföra verksamhet i enlighet med inriktningsmålet.	Målet delvis uppfyllt.
--	------------------------

KARTVERKSAMHETEN

Inriktningsmål

Genomföra databaslagring och redigering av kommunens geografiska information, kallad GeoAssistans. Bygga upp ett väl fungerande kartstöd för interna användare.

Resultatmål

Antalet interna användare av kartstöd ska öka så att alla som har behov ska kunna få det.	Målet uppfyllt.
---	-----------------

EKONOMISKT UTFALL

Resultat (mkr)	2009	2008
Intäkter	1	0,9
Kostnader	-2,4	-2,2
Nettokostnader	-1,4	-1,3
Budgetram	-1,4	-1,3
Budgetavvikelse	0	0

Verksamhet (mkr)	Utfall	Budget
Politisk verksamhet	0,1	0,1
Plan- och kartverksamhet	0,7	0,6
Plan- och byggkontoret	0,6	0,7
Summa	1,4	1,4

Nämndens verksamheter bedrevs inom budgetramen.

Delar av årets bygglovsavgifter finansierade anslag för FÖP Nössemark.

Knappt 0,2 mkr av bygglovsavgifter förs över till 2010 för byggande av vindkraftpark.

Vy från Nössemark.

FRAMTIDEN

Fördjupad översiktsplan för delar av Nössemark antas under våren 2010 efter utställning. Det finns flera ansökningar för stugbyar i Nössemark och privata planinitiativ som kan komma efter antagandet.

Arbetet med tillägg till översiktsplanen som pekar ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen påbörjas våren 2010.

En aktualitetsförklaring av översiktsplanen 2003 ska göras före mandatperiodens utgång 2010. En översyn och omarbetning av översiktsplanen bör påbörjas, eftersom den i flera delar behöver förändras.

Förberedande undersökningar av Le-området om förorenad mark och vattennivå påbörjades. Rapporten beräknas vara klar vid halvårsskiftet. Därefter ska nämnden ta ställning till om detaljplanearbete ska påbörjas.

Det finns flera detaljplaner som är i behov av översyn, bland annat för delar av Jordbrons industriområde. Detaljplanearbetet för Hökedalens industriområde ska återupptas.

Arbetet med att förbättra infarten till Ed fortsätter.

Projektering av ett nytt köpcentrum på Jordbron pågår. Vid Orrvägen fortsätter utbyggnad av hyresrätter med fyra lägenheter. I Trolldalen planeras tolv bostadsrättslägenheter och fyra enbostadshus inom den nyantagna detaljplanen för området. En översiktlig analys av centrumplanen ska göras för att utreda parkeringsbehov med mera inför planerat byggande av flerbostadshus och affärer på centrumtomten Ed 2:17, som är såld till en privat exploatör. Fler interna användare ska fås att nyttja det nya webbaserade kart- och GIS-hanteringssystemet Infovisaren.

SERVICENÄMNDEN

Nettokostnaden var 13,9 mkr.

Prognoserna visade att nämnden skulle klara sin budget, trots sparbetning på totalt 2,9 mkr.

Störningar inom va-verksamheten, rusande energikostnader samt snöfall och kyla i december gjorde att nämnden överskred sin budget med drygt 0,3 mkr.

Investeringsbudgeten balanserades och visade ett nollresultat. Gymnasieskolan Utsiktens om- och tillbyggnad dominerade investeringsbudgeten.

En stor organisationsutredning tillsammans med Edshus AB genomförs.

Personalomsättningen var hög och inom gata-va-området rådde personalbrist.

Energipriserna sjönk utom i december, då priserna rusade i höjden.

VERKSAMHETSBEKRIVNING

Servicenämnden hanterar de tekniska verksamheterna såsom markförvaltning, parker, gator, renhållning, va-försörjning och fastigheter. Nämnden har även ansvaret för intern städ- och kostverksamhet.

Samordning och verkställande av kommunens byggnads- och anläggningsprojekt ligger också på servicenämnden.

ÅRETS HÄNDELSER OCH VERKSAMHET

Nämndens tre prioriterade arbetsområden under året var:

1. reducere av kommunens energiförbrukning
2. samordning och utveckling av verksamheter
3. värna om den goda arbetsplatsen där alla känner trivsel.

Servicenämnden och Edshus AB beslöt att göra en organisationsöversyn för att effektivisera främst fastighetsförvaltningen inklusive städning.

Syftet är att få en homogen yrkesgrupp med tydligt uppdrag och starkt kundfokus som sköter anläggningar och fastigheter åt både kommunen och Edshus AB. Hur organisationen kommer att se ut i detalj eller var den ska ligga är inte klart i skrivande stund.

Förvaltningen driver ett omfattande arbete med att få ner energiförbrukningen. Det sker främst genom omställning från olja och el till pellets, flis eller värmepumpar.

Det finns mycket kvar att göra. Det ställer stora krav på investeringar framöver. De betalar sig på relativt kort tid.

Det enskilt största projektet under året var om- och tillbyggnad av Utsiktens gymnasium på totalt 21,6 mkr under åren 2008–2009.

ÖVERGRIPANDE MÅL

STABIL EKONOMI I BALANS

Inriktningsmål

Servicenämndens anställda ska vara, samt känna sig, delaktiga i det ekonomiska arbetet.

Resultatmål

Budgetarbetet ska vara en stående punkt på alla arbetsplatsträffar

Målet uppfyllt.

STABIL TILLVÄXT OCH ENTREPRENÖRSKAP

Inriktningsmål

Servicenämndens verksamheter ska upplevas som bra, effektiva och kompetenta av alla som kommer i kontakt med dem.

Resultatmål

Våra "kunder" ska vara nöjda med, eller kunna acceptera, den service vi erbjuder.

Ingen mätning 2009.

HÅLLBAR UTVECKLING HÄLSA OCH MILJÖ

Inriktningsmål 1

Gott arbetsklimat, trygghet, trivsel och arbetsglädje ska råda på servicenämndens arbetsplatser. Arbetsrelaterad sjukfrånvaro ska elimineras.

Resultatmål 1

Nya fall av långtidssjukskrivningar som är arbetsrelaterade ska elimineras.

Målet uppfyllt.

Inriktningsmål 2

Va-verksamheten ska producera renvatten och rena spillvatten till en sådan mängd och kvalitet att hygieniska och miljömässiga krav uppnås under alla tider och situationer.

Resultatmål 2

Allt dricksvatten ska ligga inom Livsmedelsverkets hygieniska, tekniska och miljömässiga gränsvärden.

Målet uppfyllt.

Va-verksamheten ska producera renvatten och rena spillvatten till en sådan mängd och kvalitet att hygieniska och miljömässiga krav uppnås under alla tider och situationer.

Målet uppfyllt.

DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET

Inriktningsmål

Servicenämndens verksamhet ska leda till en politiskt styrd utveckling av servicen inom kommunen, så att varje verksamhet inom ansvarsområdet drivs med ett optimalt resultat och i harmoni med den allmänna politiska inriktningen i kommunen.

Resultatmål

Nämndens beslut ska fattas i politiskt samförstånd samt vara väl förankrade och accepterade av de parter beslutet berör.

Målet uppfyllt.

KVALITETSSÄKRA KOMMUNENS BASVERKSAMHETER

Inriktningsmål

Servicenämndens alla basverksamheter ska vara kvalitetssäkrade.

Det ska finnas aktuella handlingsplaner för att säkra den kommunala vattentillförseln till befolkningen vid alla tillfällen.

Målet uppfyllt.

Skollunchen ska erbjuda eleverna en tredjedel av dagens näringsbehov enligt SNR (svensk näringsrekommendation).

Målet uppfyllt.

ÖKA ATTRAKTIONSKRAFTEN I BOENDE- OCH VERKSAMHETSMILJÖER

Inriktningsmål

Verka för att öka attraktionskraften i de offentliga miljöerna.

Lyfta fram och vårda de vackra vyer som finns i kommunen genom att samhällets fastigheter och allmänna platser ska ge ett välordnat och rent intryck.

Målet uppfyllt.

Årligen ska en ny offentlig utsmyckning uppföras.

Målet uppfyllt.

EKONOMISKT UTFALL

Resultat (mkr)	2009	2008
Intäkter	49,1	47,3
Kostnader	-63,0	-61,6
Nettokostnader	-13,9	-14,3
Budgetram	-13,6	-14,3
Budgetavvikelse	-0,3	0

Drift (mkr)	Utfall	Budget	Avvik
Verksamhet			
Kommungemensam verksamhet	-0,8	-0,1	0,7
Politisk verksamhet	0,1	0,3	0,2
Infrastruktur och skydd	3,2	3,2	0,0
Fritid och kultur	0,3	0,3	0,0
Pedagogisk verksamhet	6,4	6,3	-0,1
Vård och omsorg	3,1	3,6	0,5
Affärsverksamhet	1,7	2,9	1,2
Finansiering	0,0	-2,9	-2,9
Summa	13,9	13,6	-0,3

Inom området kommungemensam verksamhet minskade personalen inom kost- och städverksamheterna, vilket resulterade i överskott med cirka 0,4 mkr. Byggnadskontoret hade många vakanser till följd av personalomsättning. Det medförde överskott mot budget.

Den politiska verksamheten gav överskott eftersom servicenämnden reducerade sina kostnader.

Servicenämnden tilldelades 2009 ett sparbetning på 2,9 mkr. Huvuddelen utgjorde reducerade anslag för energikostnader. 1 mkr skulle sparas genom minskad energiförbrukning och 1 mkr genom minskade energipriser i förhållande till föregående år. Därutöver riktades sparkrav till bland annat kost och städ.

Sparkraven lades under verksamhet 9. Själva anpassningen gjordes av respektive verksamhetsområde.

I tabellen ovan redovisas således ett underskott för verksamhetsområde 9 och nästan motsvarande överskott för övriga verksamhetsområden.

Inom pedagogisk verksamhet, vård och omsorg samt inom affärsverksamheterna redovisas stora överskott i energianslagen. Ett ökat inslag av underhållsinsatser gör att sparbetning inte får full genomslagskraft.

Va-verksamheten redovisar ett underskott med 0,1 mkr och renhållningsverksamheten följde budget.

Återställningen av Onsöns deponi påbörjades. Under 2009 användes 2,6 mkr av avsättningen på totalt 7 mkr.

Nämnden räknade i budgetprognoserna med nollutfall. Till följd av skenande elpriser och den stränga vintern i december så missades mållinjen med 0,3 mkr.

Investeringar (mkr)	Utfall	Budget	Avvik
GS inventarier	0,1	0,2	0,1
Beläggning gata	0,6	0,4	-0,2
Anslutning serviser va	0,3	0,2	-0,1
Översiktlig projektering va	0,1	0,1	0,0
Reservvattentäkt Eds tätort	0,3	0,6	0,3
Uppgradering reningsverk Håbol	0,1	0,2	0,2
Köksinventarier	0,1	0,2	0,1
Inventarier städ	0,1	0,2	0,0
Orrvägen etablering	0,6	0,6	0,0
Brattesta reningsverk övervakning	0,1	0,1	0,0
Tak f d E-Modul	0,0	0,1	0,1
Edsgärdet ombyggnad	0,1	2,9	2,8
Trafikterminal	0,2	0,1	-0,1
Ny bowlinghall Jordbron	0,1	0,1	0,0
Jordbron företagshotell			
distributionssystem	0,7	0,6	-0,1
Brattesta reningsverk åtgärder diverse	0,0	0,1	0,1
Till- och ombyggnad Utsikten Bos m m	16,4	15,8	-0,6
Energibesparande åtgärder servn § 17/08	-0,1	-0,1	0,0
Wästberga värmesystem	0,0	-0,1	-0,1
Energieffektiviseringar och			
-deklarationer	0,4	0,4	0,0
Ombyggnad förråd Wästberga	0,6	0,5	-0,1
Reningsverk åtgärder	0,1	0,2	0,1
Vattenverk åtgärder	0,1	0,1	0,0
Ombyggnad Curator vid			
Jordbrons företagshotell	0,1	0,5	0,5
Jordbrons företagshotell			
åtgärder allmänna	0,5	0,2	-0,2
Ungdomsgård ombyggnad	0,2	0,2	0,0
Posthus/banklokal ombyggnad	0,0	0,5	0,5
Övriga projekt	0,2	0,1	-0,1
Summa	21,9	25,2	3,3

Servicenämnden hanterade ett stort antal projekt under året.

Nästan alla, cirka 35, investeringsprojekt genomfördes. Endast en mindre summa överförs till 2010 års budget. Störst var om- och tillbyggnad av Utsiktens gymnasium.

Nyckeltal

Servicenämnden	2009	2008	2007
Administration			
Antal diarietförda ärenden	186	171	203
Antal protokollförda ärenden servicenämnden	111	141	147
Avfall			
Självfinansieringsgrad renhållning	110	116	117
Återställning deponi Onsön – återbetalning 3,5 mkr			
Återbetalning ska ske med minst 0,3 mkr per år			
Antal abonnenter hushållssopor veckohämtning	101	101	101
Antal abonnenter hushållssopor 14 d hämtning	1 430	1 413	1 419
Antal abonnenter hushållssopor 4 v hämtning	297	288	276
Antal abonnenter hushållssopor 12 v hämtning	129	139	141
Antal abonnenter fritidshus 14 d hämtning maj–sep	295	289	280
Antal abonnenter fritidshus månadshämtning	185	187	194
Antal ton hushållssopor	1 125	1 219	1 185
Antal ton deponi (egen verksamhet) stängd fr o m 2009	Stängd	330	329
Antal ton förbränning	1 585	1 671	1 693
Antal ton slam	588	492	588
Kostverksamheten			
Totalkostnad exkl kapitaltjänstkostnad i mkr	9,6	9,8	9,3
Totalt antal portioner	416 687	402 705	372 773
Genomsnittlig kostnad per portion i kr	23	24	25
Städverksamheten			
Avverkningsgrad m ² /tim	204		
Va-verken			
Nettokostnad mkr	0,1	0,2	0
Bruttokostnad mkr	7,5	7,3	6,7
Självfinansieringsgrad i %	99	98	100
Producerad mängd vatten i m ³	223	215	218
Debiterad mängd vatten i m ³	194	201	192
Ej debiterad mängd i %	13	9	12
Inkommande vatten reningsverk Brattesta i m ³	327	328	298
Inkommande vatten i % av produktion	147	153	136
Uppkommen slammängd m ³	588	492	588
Gator			
Totalt antal belagd/underhållen yta i m ²		8 870	3 960
Totalkostnad exkl adm kkr		687	230
Genomsnittlig kostnad kr/m ²		77	58

FRAMTIDEN

Stora kommande utmaningar är att organisera, effektivisera och tydliggöra verksamheterna med kunden i fokus. EnergideklARATIONER ska göras och energianvändningen effektiviseras. Flera va-anläggningar behöver rustas upp. En ny reservvattentäkt krävs för Ed.

Eds kyrka.

Nettokostnaden var 83,8 mkr.

Socialnämnden hade ett överskott på 1,4 mkr tack vare ett extraanslag.

Nio platser på Edsgärdets särskilda boende stängdes, eftersom behovet minskade.

Konsultföretaget Öhrlings PricewaterhouseCoopers undersökte tre olika verksamheter i socialförvaltningen och redovisade förbättringsåtgärder.

Ombyggnaden av det särskilda boendet på Edsgärdet kom inte till stånd.

Ett dataprogram för att göra vårdtyngdsmätningar på boendena köptes in. Med hjälp av det blir det lättare att anpassa insatser efter behov.

Hemvårdens uppdrag minskade påtagligt under året.

En förenklad biståndshandläggning infördes 2010-01-01.

SOCIALNÄMNDEN

VERKSAMHETSOMRÅDE

Socialnämndens verksamhetsområden är:

- Individ- och familjeomsorg
- Äldreomsorg
- Hälso- och sjukvård
- Handikappomsorg
- Psykiatrisk stödverksamhet.

Inom individ- och familjeomsorgen hanteras frågor enligt socialtjänstlagen. Lagen hanterar barn och ungdom och vård enligt LVU, samt frågor om försörjningsstöd och boenden.

Äldreomsorgen omfattas av:

- Edsgärdet och Hagalid, som är kommunens särskilda boenden.
- Hemvården, som består av omvårdnads- och serviceinsatser, ledsagning och social samvaro i hemmet.
- Hemsjukvården, som i kommunen har ansvar för sjukvårdsinsatser upp till nivå sjuksköterska, arbetsterapeut och sjukgymnast.
- Kommunrehab, med ansvar för förflyttningshjälpmedel och underlag för bostadsanpassning.
- Handikappomsorgen, som omfattar gruppboenden Timmergården, satellitboende – som numera kallas Novabo, daglig verksamhet, personlig assistans, kontaktpersoner, avlösarservice samt ledsagarservice.

ÅRETS HÄNDELSER OCH VERKSAMHET INDIVID- OCH FAMILJEOMSorgen (IFO)

Personalbemanningen var densamma under hela året. Det gjorde att IFO fick bättre kännedom om klienternas förhållanden och kunde göra säkrare bedömningar om lämpliga insatser.

IFO utvecklade samarbetet med arbetsmarknadsenheten med finansiell samordning i FINSAM och med EU-projektet "Work Factory" riktat till ungdomar upp till 25 år. Projektet bygger på samarbete med särskilda coacher knutna till

AME. Det handlar om att skapa dagliga rutiner för deltagarna och öka deras medvetenhet om hälsa, motion, sömn, mathållning och annat grundläggande.

Socialnämnden och fokusnämnden fortsatte sin samverkan. Syftet är att tidigt fånga upp barn i behov av särskilt stöd. Arbetet ska vara förebyggande. Det är viktigt att ansvarsfördelningen är tydlig. Dals-Ed deltar i Dalslandskommunernas samverkan genom USD (Utveckling Socialtjänsten i Dalsland). Under året inleddes samarbete kring missbruksvården.

Ensamkommande flyktingbarn och unga blev särskilt aktuella under 2009. Dals-Ed samplanerar mottagande tillsammans med övriga Dalslandskommuner.

En genomlysning av IFO gjordes av Öhrlings PricewaterhouseCoopers. IFO ska arbeta vidare med deras rekommendationer för att förbättra arbetssättet.

ÄLDREOMSORGEN

Målet är att skapa trygghet för den enskilda individen och ge vård och service utifrån behov inom ramen för socialtjänstlagen (SoL).

Flera utbildningar genomfördes om nya arbetssätt.

Socialnämnden tog beslut om förenklad biståndsbedömning för personer över 75 år med möjlighet att använda servicetid efter egna önskemål. För att klara åtagandet förändrade hemvården arbetssättet och organisationen på prov inför 2010. En utvärdering följer.

På det särskilda boendet Edsgärdet minskade platserna med nio stycken. Neddragningen gjordes med några platser på varje avdelning. Även bemanningen minskade utan att någon behövde sägas upp.

Med hjälp av Schönbecksfonden och en trädgårdsgrupp fick Hagalid en trevligare utemiljö.

En vårdtyngdsmätning genomfördes under hösten. Tanken är att mätningar ska kunna användas som ett resursfördelningsinstrument i framtiden.

Demensdagvård bedrevs med resurser från kommunrehab: en person två gånger i veckan.

Länsstyrelsen beviljade medel till en förundersökning om eventuellt införande av valfrihetssystem (LOV) i Dals-Ed. Arbetet påbörjades under 2009.

Ombyggnaden av Edsgärdet till ändamålsenliga lokaler för demensboende lades på is, eftersom man inte har tagit ställning till hur äldreomsorgens verksamhet ska se ut i framtiden. Behovet av ombyggnad kvarstår.

Arbetet på kommunrehab går numera efter en handlingsplan som fastställer för vem man gör vad och när.

Den medicinskt ansvariga sjuksköterskan (MAS) ansökte om och fick pengar från regeringen till två olika projekt med socialt innehåll. Det ledde till projektanställning av måltidsvårdinnor. Projektet var mycket uppskattat av framförallt vårdtagare men även anhöriga.

Hälso- och sjukvårdsnämnden i Dalsland gav medel till ett samverkansprojekt med primärvården för demenssjuka. Båda projekten inleddes 2007 och fortsatte med nya pengar 2009. Vårdcentralen tackade nej till att ha en gemensam demenssköterska. Därför bildar kommunen ett eget demensteam.

Under året deltog flera sjuksköterskor och sjukgymnasten i olika utbildningar inom områden som palliativ vård, diabetes, handledning och specialistprogrammet för äldresjuksköterskor. En översyn av läkemedelshanteringen gjordes tillsammans med vårdcentralen. Under andra halvåret lades en hel del verksamhetstid på pandemiarbetet med rutiner, information och vaccinationer.

En genomlysning av sjuksköterskeorganisationen gjordes av Öhrlings PricewaterhouseCoopers. Rekommendationerna i rapporten handlar framförallt om att sjuksköterskorna bör handleda undersköterskorna i större omfattning och delegera mera.

PSYKIATRISKA STÖDVERKSAMHETEN

Verksamheten har ett gott samarbete med vuxenpsykiatrin i Bäckeby. Möten anordnas varje månad. Några nya deltagare anslöt och några slutade.

För vårdgruppen finns det två personliga ombud som är anställda genom USD. De ska stödja personer med psykiska funktionshinder. Ombuden arbetar på individens uppdrag och har en fristående ställning gentemot olika myndigheter.

Stödverksamheten är öppen fem dagar i veckan med kvällsöppet på onsdagar.

En gång i månaden finns aktiviteter enbart för kvinnor.

Arbetsledaransvaret övergick från förvaltningschefen till chefen för IFO.

Ett samarbete mellan IFO, hemvården och den psykiatriska stödverksamheten inleddes. Det handlar om boendestöd. Tanken är att ett psykiatriteam ska bildas för att brukarna ska känna kontinuitet och trygghet.

HANDIKAPPOMSORGEN

Verksamheten styrs av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). De grundläggande principerna i lagen är självbestämmande, inflytande, delaktighet, kontinuitet och helhetssyn. Under året tillkom flera beviljade insatser: avlösarservice, familjehem för en person, och boende med särskild service för tre personer. Korttidsvistelse beviljades för två personer. Dagverksamheten i Hagalids lokal utökades. Handikappomsorgen har ett gruppboende och tre satellitboenden.

En genomlysning av LSS gjordes av Öhrlings PricewaterhouseCoopers. Handikappomsorgen arbetar efter rekommendationerna i rapporten för att förbättra arbetssättet. Bland annat ska en biträdande enhetschef anställas på två år för att utvecklingsarbetet är eftersatt och att verksamheten ökat.

ANHÖRIGSTÖD OCH FRIVILLIGVERKSAMHETEN

Anhöriga, närstående och frivilligorganisationer är viktiga resurser i den dagliga verksamheten. Socialnämnden i Dals-Ed fick medel från länsstyrelsen för att utveckla verksamheten. Alla personer över 80 år erbjuds hembesök med information om vad kommunen har att erbjuda. Man kan få information om olika verksamheter, mötesplatser, hjälpmedel, hemvård och så vidare.

Tjänsten som anhörig- och frivilligsamordnare har varit vakant sedan april. Innan en ny samordnare rekryteras behöver helheten ses över, såsom trygghetsboende, demensteam med mera.

UTVECKLING SOCIALTJÄNSTEN I DALSLAND (USD)

Styrgruppen för USD utgjordes av de fem Dalslandskommunernas presidier.

Ledningen består av förvaltningschefgruppen i Dalsland. Under 2008 initierades ett samarbetsprojekt inom ramen för regeringens satsning på Kompetensstegen, projektet "Genombrott i Dalsland". Edsgärdets särskilda boende var delaktigt. Socialtjänsten var under året aktiv i ett Miltonprojekt, där syftet är samverkan mellan de olika instanserna kring personer med psykiska funktionshinder. Under 2008 utvecklade Dalslandskommunerna verktyget Kostnad per brukare (KPB). Det ska likvärdigt och tydligt visa kostnaderna i de olika verksamhetsområdena. Initiativ togs till nätverksarbete i olika grupper. Dalslandskommunerna har en gemensam alkoholhandläggare. Handläggning, tillsyn och uppföljning sker i alkohol- och tobaksfrågor enligt alkohollagen.

Personliga ombud (PO) är anställda under USD. Två heltidsanställda arbetar som PO. Verksamheten finansieras till större delen med särskilt riktat statsbidrag, resterande kostnader bidrar kommunerna med efter invånarantal.

Exempel på övriga frågor som aktualiserades under året i USD:

- Frågan om ensamkommande flyktingbarn och unga vuxna
- Vägledande bestämmelser för ekonomiskt bistånd (gemensamma för samtliga Dalslandskommuner)
- Fortbildningsinsatser av olika slag
- Upphandling av trygghetslarm till särskilda boenden
- Tilläggsavtal för trygghetstelefoner (IP- och GSM-telefoni)
- Handlingsprogram kvinnofrid
- IFO familjerätt i samverkan

MÅL OCH NYCKELTAL ÖVERGRIPANDE MÅL

STABIL EKONOMI I BALANS

Inriktningsmål

Socialnämndens anställda ska vara, samt känna sig delaktiga i, det ekonomiska arbetet.

Resultatmål

Budgetarbetet ska vara ett kontinuerligt arbete under året. Målet är uppfyllt.

Mätmetod

Kvartalsprognoser, halv- och helårsbokslut.

God ekonomisk hushållning

Genom att ha personal som är medveten och engagerad och känner delaktighet i socialnämndens ekonomiska situation skapas förståelse för beslut som tas på ekonomiska grunder.

STABIL TILLVÄXT OCH ENTREPRENÖRSKAP

Inriktningsmål

Socialnämndens verksamhet ska upplevas som god och säker för dem vi är till för, med kompetent personal som känner sig delaktig i verksamheten. Detta gör oss till en attraktiv kommun.

Resultatmål

Personalen ska erhålla den kompetens som verksamheten är i behov av. Kompetensutveckling skedde kontinuerligt under året. Personalen har i stort sett den kompetens som fordras.

Mätmetod

Personalenkät

God ekonomisk hushållning

När personalen vidareutbildar sig ökar möjligheterna till stabil tillväxt och entreprenörskap.

HÅLLBAR UTVECKLING HÄLSA OCH MILJÖ

Inriktningsmål

Socialnämnden ska arbeta systematiskt och långsiktigt för att förbättra trivselen och hälsan i verksamheten.

Resultatmål 1

Minskade sjuktal i verksamheten.	Målet är uppfyllt. Sjuktalet sjönk jämfört med föregående år. Sjukfrånvaron var 2009 8,63 %. (10,41)
----------------------------------	--

Resultatmål 2

Verksamheten ska ha någon personalfrämjande aktivitet per år.	Målet uppfyllt.
---	-----------------

Mätmetod

Antal personalfrämjande aktiviteter per år.

God ekonomisk hushållning

När det råder en god arbetsmiljö och personalen känner trivsel och välbefinnande i sitt arbete, skapas goda förutsättningar för att personal och boende får stärkt hälsa.

DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET

Inriktningsmål

Socialnämnden ska vara lyhörd för kommuninvånarnas synpunkter.

Resultatmål

Nämnden ska vara närvarande på de informationsträffar som kommunen anordnar för medborgarna.	Målet uppfyllt.
--	-----------------

Mätmetod

Deltagande på informationsträffarna framgår av protokoll och närvarolistor.

God ekonomisk hushållning

Genom att socialnämnden deltar i träffar som kommunen anordnar kan medborgarna direkt komma med synpunkter på verksamheten och socialnämnden kan informera om verksamhetens innehåll och mål.

KVALITETSSÄKRA KOMMUNENS BASVERKSAMHETER

Inriktningsmål

Socialnämndens anställda ska vara väl förtrogna med lagrummet som berör den verksamhet som man arbetar i.

Resultatmål

Vid arbetsplatsträffar ska man informera om lagrummet.	Målet är uppfyllt. Ingen enkät gjordes dock.
--	--

Mätmetod

Enkätundersökningar sker vid arbetsplatsträffar i oktober och november. Antalet arbetslagsträffar där lagrummet diskuteras.

God ekonomisk hushållning

Genom att personalen får möjlighet att hålla sig à jour med lagrummet ökar kvalitetssäkringen av nämndens basverksamheter.

ÖKA ATTRAKTIONSKRAFTEN I BOENDE- OCH VERKSAMHETSMILJÖER

Inriktningsmål

Öka attraktionskraften i våra nuvarande boenden samt utveckla nya boendialternativ.

Resultatmål

Socialnämnden ska kunna erbjuda olika boenden med stöd och service för kommuninvånare när behov uppstår.	Målet uppfyllt.
--	-----------------

Mätmetod

Antal boendeformer.

God ekonomisk hushållning

Genom att socialnämnden arbetar med att utveckla boendeformerna för de invånare som är i behov av stöd och service, så ökar möjligheten för dem att bo kvar och verka i kommunen på ett aktivt och självständigt vis.

VERKSAMHETSMÅL ÄLDREOMSORG

Vision

Socialnämnden ska ge den enskilde vård och omsorg i överensstämmelse med gällande lag. Verksamheterna ska utformas så att den enskildes varierande behov tillgodoses. De övergripande målen ska särskilt beaktas.

- Äldre ska åldras i trygghet och med bibehållet oberoende.
- Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag.
- Äldre ska bemötas med respekt.
- Äldre ska ha tillgång till god vård och omsorg.

Inriktningsmål 1

Kommunen ska ha platser i särskilda boenden som kan svara upp mot fattade biståndsbeslut.

Resultatmål 1

Antalet platser i särskilda boenden ska uppgå till minst 77 stycken inklusive avlastningsplatser.	Målet ej uppfyllt. Alla som varit i behov av boende har fått det inom utsatt tid. (64 stycken 2009.)
---	--

Resultatmål 2

Ingen person med erhållit biståndsbeslut till plats i särskilt boende ska behöva vänta längre än tre månader på en plats.	Målet uppfyllt.
---	-----------------

Inriktningsmål 2

Alla som bor i ordinärt boende och har hemvårdsinsatser ska kunna erhålla sådan under hela dygnet.

Resultatmål 1

Ingen person med erhållit biståndsbeslut till hemvård ska behöva vänta längre än 14 dagar innan beslutet är verkställt.	Målet uppfyllt.
---	-----------------

Resultatmål 2

Uppsökande verksamhet ska bedrivas med 110 besök per år.	Målet är uppfyllt. Alla som ska erbjudas ett besök fick en inbjudan.
--	--

God ekonomisk hushållning

Genom ett väl avvägt bestånd särskilda boendeplatser undviker kommunen kostnader för tomma platser. Genom att erbjuda hjälp under hela dygnet i ordinärt boende förlängs tiden som brukaren kan bo kvar hemma. Att brukaren får hjälp i hemmet är oftast mindre kostsamt än plats i särskilt boende.

INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG

Vision

Socialtjänsten ska verka för att människor stimuleras att förebygga och bryta isolering, passivitet och missbruk. Socialtjänsten ska främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning. Barnets bästa ska vara i centrum vid alla åtgärder som rör barn. Insatserna ska stödja och utveckla vuxna i deras föräldraroll.

Inriktningsmål

Kommunen ska ha en organisation med inriktning på förebyggande arbete.

Resultatmål 1

Antal placeringsdygn på institution för barn och vuxna ska understiga 150 dygn per år.	Målet är ej uppfyllt. Antalet dygn med personer placerade på institution överstiger vida det utsatta målet.
--	---

Resultatmål 2

Kommunen ska erbjuda föräldrar att delta i familjecentral.	Målet är uppfyllt.
--	--------------------

God ekonomisk hushållning

Genom förebyggande arbete kan en del problem mildras eller elimineras innan exempelvis en kostsam placering på institution blir oundviklig.

EKONOMISKT UTFALL

Resultat (mkr)	2009	2008
Intäkter	30	28,6
Kostnader	-113,8	-111
Nettokostnader	-83,8	-82,5
Budgetram	-85,2	-80,6
Budgetavvikelse	1,4	-1,9

DRIFTBUDGET

Drift (mkr)	Budget	Utfall	Avvik
Verksamhet			
Politisk verksamhet	0,4	0,3	0,1
Äldre- och handikappomsorg	60,7	60,5	0,2
Individ- och familjeomsorg	14,1	13,2	0,9
Förvaltningsgemensam vht	9,9	9,7	0,2
Finsam	0,1	0,1	0
Summa	85,2	83,8	1,4

Socialnämnden gjorde ett positivt resultat om 1,4 mkr under 2009. Under året omfördelades extra medel i enlighet med kommunens styrprinciper. Extraanslagen uppgick till 5,4 mkr. De behövdes för ökade kostnader för bland annat försörjningsstöd, institutionsplaceringar och LSS. Kostnaderna för institutionsplaceringar blev inte riktigt lika stora som befarades.

Nyckeltal

	2009	2008	2007
Individ- och familjeomsorg			
Antal hushåll med försörjningsstöd	112	72	106
Kostnad/hushåll i kr	28 250	28 069	15 387
Kostnad/invånare i kommunen i kr	666	419	337
Antal vård dygn vuxna missbrukare	596	382	376
Antal vård dygn barn och ungdom i familjehem	750	734	336
Antal vård dygn barn och ungdom på institution	670	960	753
Medicinskt färdigbehandlade			
Antal vård dygn/sjukhus	0	0	9
Kostnad/dygn	3 280	3 106	2 978
Vård och omsorg			
Särskilda boendeformer			
Antal vårdplatser Hagalid	29	29	29
Nettokostnad per plats inkl kapitaltjänstkostnad i kr	397 000	431 000	378 150
Antal vårdplatser Edsgärdet	35	48	48
Nettokostnad per plats inkl kapitaltjänstkostnad i kr	683 000 ¹	515 000	474 000
Personalkostnad per plats Hagalid i kr	323 000	338 000	309 000
Personalkostnad per plats Edsgärdet i kr	523 000	407 000	380 000
Ordinärt boende			
Beviljade timmar hemtjänst (snitt per månad)	1 941	2 122	2 500
Färdtjänst			
Antal enkelresor färdtjänst	3 341	2 588	1 758
Genomsnittlig kostnad/resa inkl administration i kr	290	446	389

¹ Observera att antalet platser minskade under året.

Kommentarer angående det ekonomiska utfallet ges nedan per verksamhetsgren.

Politisk verksamhet

Kostnaderna för socialnämndens sammanträden och dylikt blev drygt 100 000 kr mindre än förväntat.

Äldre- och handikappomsorgen

Hemvården minskade betydligt i omfång under året. Trots ett sparbetning på 1,6 mkr gjorde man ett överskott på 0,2 mkr. Rehabverksamheten och särskilda boendet Hagalid gav överskott i samma storlek. Särskilda boendet Edsgärdet minskade antalet platser och fick därmed ett sparbetning om 1 mkr. Det kunde inte verkställas helt. Därför ger verksamheten ett underskott på 0,3 mkr. LSS-verksamheten gjorde efter tillskott i budgeten ett mindre överskott trots en ökning av antalet brukare.

Individ- och familjeomsorgen

Kostnaderna för inköp av olika konsultinsatser samt lönekostnader inom IFO-förvaltningen översteg budget. Det kompensades av att kostnaderna för framför allt institutionsplaceringar inte blev så höga som befarat (cirka 1 mkr under budget). Även

kostnaderna för försörjningsstöd hölls efter extra anslag under budgetåret.

Förvaltningsgemensam verksamhet

Socialkontoret gjorde ett underskott under året. Det kompenseras av att sjuksköterskeorganisationen (del av äldreomsorgen) gick med nästan 0,5 mkr i överskott.

Finsam

Samarbetsprojektet ligger i fas med budget.

Investeringsbudget

Investeringar (mkr)	Budget	Utfall	Avvik
Socialkontor inventarier	0,8	0,1	0,7
Hemvården inventarier		0	0
Hagalid inventarier		0,1	-0,1
Edsgärdet inventarier		0,1	-0,1
Summa	0,8	0,3	0,5
Ombudgetering till 2010			0,5

Investeringsmedlen användes till datorer, inventarier och hjälpmedel. Resterande medel begärs överflyttade till 2010.

Personal vid Hagalids äldreboende.

FRAMTIDEN

SOCIALNÄMNDEN HAR FÖR NÄRVARANDE DE HÖGSTA SJUKTALEN I KOMMUNEN

Sjukskrivningarna var 8,6 procent. För att minska sjukskrivningstalen krävs mer arbetslagsutveckling, handledning samt fortbildning. Att satsa på personal är en investering. En stor utmaning för nämnden är hur organisationen ska utvecklas. Många pensionsavgångar väntas.

OMBYGGNADEN AV EDSGÄRDET

Ombyggnaden är en stor och viktig satsning för att kommunen ska få ändamålsenliga lokaler för särskilt boende med inriktning på demens. Länsstyrelsen har vid flera tillfällen påpekat att boendet på Edsgärdet måste anpassas och utvecklas. Varje rum ska ha egen toalett och duschmöjligheter. Larmen är utdömda och ett helt nytt larmsystem fordras.

STORT BEHOV AV TRYGGHETSOSTÄDER

Trygghetsboende är bostäder med hög nivå av tillgänglighet, gemensamhetslokaler och möjlighet till gemensamma måltider. Bostäderna har nära till servicecentra, goda kommunikationer och närhet till hemtjänstpersonal. Trygghetsboenden överbryggar glappet mellan vanligt boende och det särskilda boendet. Trygghetsbostäder kan upplåtas till personer som har fyllt 70 år. Utöver lägenheter med god tillgänglighet ska det finnas utrymmen för måltider, samvaro, hobby och rekreation.

Trygghetsboende kan bemannas med personal på vissa tider varje dag för att skapa kontakt med de boende, erbjuda gemensamma måltider och kulturella aktiviteter. Trygghetsbostäder ska vara planerade så att det är möjligt att bo kvar även om man får en funktionsnedsättning som kräver hjälpmedel för förflyttning.

BOENDESTÖD

När det gäller personer med psykiska sjukdomar och dubbel-diagnoser måste kommunen utveckla boendestödet. Boende med särskild service i LSS-verksamheten ökar.

En reform om öppen psykiatrisk tvångsvård trädde i kraft den 1 september 2008. Syftet är att underlätta vården av personer med psykisk störning, som inte kan skrivas ut från tvångsvård, men som heller inte behöver vara intagna på en sjukvårdsinrättning. Här måste hemvården, individ- och familjeomsorgen, stödverksamheten samt biståndsenheten hitta en arbetsmodell som fungerar.

Ett arbete pågår med att bygga upp ett psykiaritteam i kommunen, där personal från hemvården, individ- och familjeomsorgen, psykiatriska stödverksamheten samt en sjuksköterska ska ingå. Teamet ska få utbildning i psykiatrirådgivning. Det ska bygga upp tillit och trygghet för dem som är i behov av stöd, exempelvis boendestöd.

UTVECKLING

Fortsatt utveckling av demensvården sker numera i kommunens regi. En samverkan inom Dalsland planeras för att använda demenssjuksköterskans kompetens till utbildning för övrig personal. Socialstyrelsen ser över vilka yrkeskrav kommunerna behöver ställa på sin personal. Det resulterar sannolikt i någon form av rekommendation. Nya it-lösningar är på väg under 2010. De medför stora utbildningsinsatser för hela personalen.

PLACERINGAR

När det gäller placering på institution går det inte att förutsäga behov och kostnader. Det innebär att institutionsplaceringar även i framtiden blir en avgörande faktor för utfallet av nämndens ekonomi.

EKONOMIANPASSNINGAR

Socialnämnden får under de närmaste åren minskade anslag beroende på förändringar i demografin och vikande skatteunderlag. Det övergripande arbetet med att anpassa verksamheten till de nya förutsättningarna fortgår även 2010. Ett startskott var de rådgivningsrapporter som Öhrlings PricewaterhouseCoopers revisionsbyrå tog fram. Där belyste man de områden inom äldreomsorgen, IFO, LSS och sjuksköterskeorganisationen som borde kunna minska sina kostnader och öka kvalitén.

DALS-EDS KOMMUNS ORGANISATION

Ordförande	Rune Forsdahl	Kommunfullmäktige
Ordförande	Torgny Arvidsson	Revision
Ordförande	Rune Forsdahl	Valberedning
Ordförande	Martin Carling	Kommunstyrelsen
Chef	Peder Koldéus	IT, kansli, ekonomi och personal Näringsliv och turism Arbetsmarknad Räddningstjänst
Ordförande	Britta Carlén	Fokusnämnden
Chef	Lars Bennersten	Förskola och fritidshem Grundskola Gymnasium Vuxenutbildning Fritid och kultur Bibliotek
Ordförande	Yvonne Simonsson	Socialnämnden
Chef	Gunilla Bengtsdotter	Individ- och familjeomsorg Äldreomsorg Handikappomsorg
Ordförande	Ingemar Bäckman	Servicenämnden
Chef	Claes Hellberg	Vatten och avlopp Renhållning Fastighetskötsel Gator och parker Kost och städ
Ordförande	Ingvar Johannesson	Plan- och byggnadsnämnden
Chef	Eva Karlsson	Plan- och byggfrågor
Ordförande	Åke Carlsson	Valnämnden
Ordförande	Martin Carling	Edshus AB
Chef	Claes Hellberg	Bostäder och en del lokaler
Ordförande	Elisabeth Forsdahl	Dalslands miljönämnd
Chef	Hans Peter Dahlgren	

Edshus AB är ett helägt dotterbolag till kommunen.

Dalslands Miljönämnd är gemensam för Bengtsfors, Färgelanda, Mel-
lerud och Dals-Ed.

FEM ÅR I SAMMANDRAG

Nyckeltal	2009	2008	2007	2006	2005	Riket 2008
Antal invånare 31/12	4 729	4 788	4 835	4 900	4 891	
Årets resultat (mkr)	6,5	3,5	4,4	5,9	3,8	
Årets resultat per invånare (kr)	1 374	731	910	1 211	780	670
Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna (%)	96	97	97	96	96	99
Finansiella kostnader (mkr)	4,0	5,1	4,7	4,5	4,7	
Finansiella intäkter (mkr)	0,5	1,4	1,3	1,0	0,7	
Eget kapital per invånare (kr)	27 800	26 100	25 100	23 928	23 900	32 750
Soliditet, exkl pensionsskuld intjänad före 1998 (%)	42	42	40	39	40	53
Tillgångar per invånare (kr)	66 100	62 900	63 268	61 485	59 400	62 034
Låneskuld (mkr)	105,9	106,5	118,2	119,5	121,5	
Låneskuld per invånare (kr)	22 400	22 300	24 444	24 394	24 800	13 089
Nettoinvesteringar (mkr)	23,7	20,4	15	16,8	8,5	
Nettoinvesteringar, andel av skatter och statsbidrag (%)	10	10	7	8	4	8

DALS-EDS KOMMUN KOMMUNSTYRELSEN	
2010 -04- 20	
Dnr 09/297	Diariapl. b. 042

CHR
100420
Q

Till Kommunfullmäktige

Revisionsberättelse för år 2009

Ansvarsprovning

Revisorerna ska bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för den ekonomiska förvaltningen som fullmäktige beslutat om i årsbudgeten.

Vi har haft överläggningar med kommunstyrelsen och nämnderna. Syfte med dessa har varit att översiktligt, men ändå systematiskt, få en uppfattning om deras ansvarsutövande utifrån uppdraget, ansvarsfördelning, styrning och uppföljning, uppnått resultat och framtidsfrågor.

Revisorerna bedömer att:

- årsbokslutet i allt väsentligt uppfyller kraven enligt den kommunala redovisningslagen
- redovisningen av mål och måluppfyllelse, beträffande verksamhetsperspektiv, har under senare tid utvecklats till numera utgöra ett aktivt styrinstrument inom kommunens verksamheter.
- de finansiella mål som antagits av fullmäktige utgör en god grund för vad som kan anses vara god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Dessa mål följs upp i årsbokslutet.

Vi har under år 2009 granskat kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i Edshus AB.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsd i kommunal verksamhet och av kommunfullmäktige fastställt revisionsreglemente. Våra granskningsinsatser har utgått från en bedömning av väsentlighet och risk som sedan legat till grund för årets revisionsplan. Vi har granskat den av kommunstyrelsen överlämnade årsredovisningen som innehåller uppgifter från det kommunala aktiebolaget. Kommunens årsredovisning är i allt väsentligt upprättad i enlighet med kommunal redovisningslag.

Vi tillstyrker att kommunens årsredovisning godkänns.

Vi tillstyrker att kommunstyrelsen och nämnderna samt de enskilda ledamöterna i dessa organ beviljas ansvarsfrihet

Granskningarnas omfattning och inriktning framgår av avlämnade rapporter samt i bifogade granskningsrapport från lekmannarevisorerna. Våra revisionsrapporter har löpande sänts till nämnder och styrelsen samt till fullmäktige.

Redogörelse

Under revisionsåret har Väsentlighets- och riskanalys framtagits vid revisionsplaneringen som har sina utgångspunkter i kommunallagen och god revisionssed. Väsentlighets- och riskanalysen är revisionsprocessens grund. Analysarbetet är en kontinuerlig process inom revisionen, med en årlig avstämning.

God ekonomisk hushållning

Under år 2004 har Riksdagen godkänt förslag om större krav på kommunerna, då det gäller redovisning av ekonomisk hushållning Kommunallagen 8 kap 1 §. Förändringen innebär bl a att kommunerna i sin budget ska ta fram särskilda mål och riktlinjer för en god ekonomisk hushållning och förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och om god ekonomisk hushållning har uppnåtts. En viktig förutsättning för att uppnå balanskravet.

Bestämmelsen om en god ekonomisk hushållning innebär att kommunen förutom en balans mellan intäkter och kostnader det vill säga balanskravet, bör ha en levande process som verkar för en sund och stabil verksamhet och ekonomi. Enligt kommunens balanskravsavstämning har ett överskott uppnåtts på 6,5 miljoner kronor.

Hearing/ Ansvarsutövandeprocessen

Genom lagstiftarens krav på årlig granskning av all verksamhet från år 2000 så har vi haft överläggningar med nämnder/ presidier/ förvaltningar/ enheter. Syftet har varit att översiktligt, men ändå systematiskt, få en uppfattning om nämndernas ansvarsutövande utifrån uppdraget, ansvarsfördelning, styrning, uppföljning, uppnått resultat och framtidsfrågor. Vi har under året träffat följande, som en del i ansvarsutövandeprocessen:

- Mediciniskt ansvarig sjuksköterska angående läkemedelshanteringen
- Chefen för vuxenutbildningen angående kommunens åtgärder i samband med finanskrisen.
- Plan- och Byggnämndens presidium och enhetschef som redogjorde för nämndens intern kontroll och arbetet med god ekonomisk hushållning.
- Servicenämnden och förvaltningschef som redogjorde för nämndens intern kontroll och arbetet med god ekonomisk hushållning.
- Focusnämndens arbetsutskott och förvaltningschef som redogjorde för nämndens intern kontroll och arbetet med god ekonomisk hushållning.
- Kommunstyrelsen och kommunchef som redogjorde för nämndens intern kontroll och arbetet med god ekonomisk hushållning.
- Socialnämnden och förvaltningschef som redogjorde för nämndens intern kontroll och arbetet med god ekonomisk hushållning.

Under året har vi utfört följande granskningar:

- Budgetprocessen inom socialnämnden
- Granskning av delårsbokslutet halvåret 2009
- Årsbokslut och årsredovisning för 2009

Vi har som hjälp i vårt revisionsarbete anlitat Komrev inom PricewaterhouseCoopers AB.

Ekonomiskt resultat

Kommunen uppvisar ett positivt resultat på + 6,5 miljoner kronor. Kommunens arbete med att komma till rätta med ekonomin visar sig i ett positivt resultat och kommunen har även för 2009 klarat balanskravet, trots rådande finanskris.

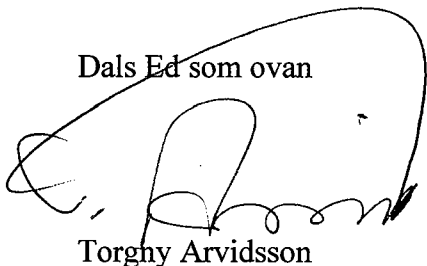
Nämndernas och kommunstyrelsens styrning och kontroll

Vi kan konstatera att nämndernas och kommunstyrelsens styrning är aktiv. Under 2009 har även arbetet med intern kontroll utvecklats i positiv riktning och samtliga nämnder och styrelsen har presenterat intern kontrollplaner.

Övrigt

Beträffande resultatet av våra granskningar hänvisar vi till avlämnade rapporter.

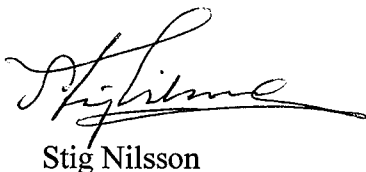
Dals Ed som ovan

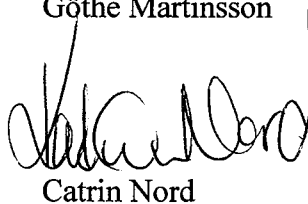
Torghy Arvidsson

Göthe Martinsson

Stig Nilsson

Catrin Nord

Pia Axelsson

DALS-EDS
KOMMUN

Dals-Eds kommun

Box 31, 668 21 Ed

Tel: 0534-190 00

Fax: 0534-105 50

e-post: kommun@dalsed.se